

”ÖVERVAKNINGSPANEL ELLER BLODHUNDAR”

– Hur effektiv är övervakningen?

Förord

Vi vill tacka våra handledare Leif Holmberg och Nils-Gunnar Rudenstam, som kritiskt har granskat vårt arbete.

Vi vill tacka Pierre Carbonnier för avgörande tips angående de statistiska test som gjordes.

Vi vill samtidigt passa på att tacka våra korrekturläsare som kämpat helt fantastiskt med vår uppsats – Bengt Enberg, Lena Johansson, Ann-Christine Sandell, Ulf Sunnegårdh och Kerstin Wallin.

Till sist vill vi rikta ett tack till våra familjer för allt stöd och alla uppmuntrande ord under dessa veckor.

Kristianstad den 28 maj 2007

Maria Eskilandersson

Therése Karlsson

Abstract

The purpose of this essay is to describe what the effect has been of criticism put forward by the Surveillance panel (Övervakningspanelen in Sweden) on the companies listed on the Stockholm Exchange. This will be done by investigating what kind of criticisms the companies get and how they try to handle them.

We started out by designing a model and proposing a number of hypotheses. We decided that positive accounting theory, the agency theory, institutional theory and legitimacy theory were the theories we were going to use.

We have studied documents, by examining the company's annual reports and documents describing the criticism from the Surveillance panel. This led us to make a complete research of all companies listed on the Stockholm exchange A- and O-lists.

The data from the annual reports and from the criticism was analysed. In a qualitative analysis we found that all companies who got a criticism had violated some of the recommendations from the Accountants Advisory Board (called Redovisningsrådet in Sweden). Some companies had furthermore violated the law (Årsredovisningslagen) and other recommendations. In the study it turned out that the companies' attitudes towards the Surveillance panels criticism was changing over time. During the last year, of the three years this study stretches over, relatively more companies thought that they actually had made the fault that they had been criticised for by the Surveillance panel.

All together the study indicates that the existence of the Surveillance Panel has led to a more equal and uniform performance by the companies in terms of information delivered in their financial reports. The tendency is that the Surveillance panel has had some influence on the companies at the Stockholm Exchange.

Sammanfattning

Studiens syfte är att försöka beskriva Övervakningspanelens eventuella effekt på de bolag på Stockholmsbörsen som fått anmärkning. Detta realiseras genom att undersöka vad det är för typ av anmärkningar bolagen får, hur de hanterar dem och vilka faktorer som kan leda till att bolag får anmärkning.

Vi började med att söka information om de teorier som vi använder i arbetet samt att utforma en modell som ledde till ett antal hypoteser. Vi kom fram till att positiv redovisningsteori, agentteori, institutionellteori och legitimitetsteori var de teorier som vi ansåg vara rätt att använda.

För att uppnå syftet genomfördes dokumentstudier genom att granska årsredovisningar och kritik från Övervakningspanelen som lett till anmärkning på bolag. Detta ledde till en totalundersökning av noterade bolag på Stockholmsbörsens dåvarande A- och O-listor.

Empiriska fakta analyserades bland annat med hjälp av olika tester i SPSS. Som förklarande faktor till vad som påverkar om bolag får anmärkning eller ej, fann vi att storlek kan vara en förklarande variabel. I den kvalitativa analysen fann vi att alla bolag som fått anmärkning hade brutit mot någon av rekommendationerna från Redovisningsrådet. Några bolag hade dessutom brutit mot årsredovisningslagen och andra rekommendationer. Det framkom i studien att bolagens attityd mot Övervakningspanelens anmärkningar ändrades över tiden. Under det sista året, som studien stäckte sig över, var det fler bolag som tyckte att de verkligen hade gjort de fel som Övervakningspanelen anmärkte på.

Detta sammantaget tyder på att Övervakningspanelens existens har lett till en mera likriktad och enhetlig inriktning för bolagen. Övervakningspanelen tenderar således att ha någon sorts preventiv effekt på de noterade bolagen på Stockholmsbörsen.

Förkortningar:

- ABL = Aktieförlagslag (2005:551)
BFL = Bokföringslag (1999:1078)
FAR = Föreningen för Auktoriserade Revisorer
FI = Finansinspektionen
IAS = International Accounting Standards
IASB = International Accounting Standards Board
IFRS = International Financial Reporting Standard
RR = Redovisningsrådet
ÅRL = Årsredovisningslag (1995:1554)

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	7
1.1 INLEDNING I ÄMNET	7
1.2 PROBLEMATISERING	13
1.3 SYFTE	14
1.4 UPPSATSENS DISPOSITION	15
2. METOD	17
2.1 UPPSATSENS METOD	17
2.2 KAPITELSAMMANFATTNING.....	20
3. TEORI.....	21
3.1 HYPOTES 1, 2 OCH 3	21
3.1.2 <i>Storlek</i>	22
3.1.3 <i>Bransch</i>	23
3.1.4 <i>Revisionsbyrå</i>	25
3.1.5 <i>Sammanställning av hypoteser</i>	26
3.2 VARFÖR ANMÄRKNING?.....	27
3.3 KAPITELSAMMANFATTNING.....	29
4. EMPIRISK METOD	30
4.1 KVANTITATIV ANALYS.....	30
4.1.1 <i>Datainsamlingsmetod</i>	30
4.1.2 <i>Operationalisering</i>	31
4.1.3 <i>Operationalisering av hypoteserna</i>	33
4.1.4 <i>Analys metoder</i>	34
4.2 KVALITATIV ANALYS	36
4.2.1 <i>Material från 2004 års årsredovisningar</i>	36
4.2.2 <i>Material från 2003 års årsredovisningar</i>	39
4.2.3 <i>Material från 2002 års årsredovisningar</i>	42
4.3 KAPITELSAMMANFATTNING.....	45
5. ANALYS	46
5.1 KVANTITATIV ANALYS.....	46
5.1.1 <i>Testning av hypotes 1, 2 och 3</i>	46
5.1.2 <i>Testning av hypotes 1</i>	46
5.1.3 <i>Testning av hypotes 2</i>	48
5.1.4 <i>Testning av hypotes 3</i>	50
5.1.5 <i>Sammanfattning av hypotestestning</i>	51
5.2 KVALITATIV ANALYS	52
6. SLUTSATS	56
6.1 HYPOTES 1, 2 OCH 3	56
6.1.2 <i>Hypotes 1: Storlek</i>	56
6.1.3 <i>Hypotes 2: Bransch</i>	56
6.1.4 <i>Hypotes 3: Revisionsbyrå</i>	58
6.1.5 <i>Sammanfattning av våra slutsatser för hypotes 1 – 3</i>	59
6.2 VARFÖR ANMÄRKNING?.....	60
6.3 FÖRSLAG TILL FORTSATT FORSKNING	61
6.4 KAPITELSAMMANFATTNING.....	62
KÄLLFÖRTECKNING	64

BILAGOR 1 - 4

1. Inledning

För att ge en rättvisande bild av den finansiella informationen som lämnas av bolagen och för att upprätthålla tillförlitligheten till revisionen i Sverige finns det ytterligare ett granskningsorgan, utöver revisionen, som utövar tillsyn och övervakning av de finansiella rapporterna som publiceras. Panelen för övervakning av finansiell rapportering - Övervakningspanelen. I och med Föreningen för god sed på värdepappersmarknadens beslut att lägga ner Övervakningspanelen, är övervakning av finansiella rapporter ett hett ämne i debatten. Vår studie av Panelen för övervakning av finansiell rapportering, Övervakningspanelen och deras anmärkningseffekter på Stockholmsbörsens bolag inleds med en beskrivning av bakgrunden i ämnet, som mynnar ut i en problemdiskussion och ett syfte med studien. Avslutningsvis ger vi en förklaring till den fortsatta dispositionen av uppsatsen.

1.1 Inledning i ämnet

Finansiell redovisning (årsredovisning, bokslutskommuniké samt delårsrapporter) är en process som innehåller insamling och bearbetning av finansiell information för att underlätta beslutsfattande för externa grupper. Finansiell redovisning tenderar att vara hårt reglerad i de flesta länder. Att reglera standards inom redovisning är en politisk process. Anhängare av reglering anser att vi har ett behov av reglering för att få en effektivare marknad, minska riskerna för småinvestorer, för att kunna jämföra bolag mot bolag (och från år till år) och för att skydda investerare. (Deegan & Unerman, 2006)

Noterade bolag måste enligt Svensk lag ha minst en godkänd eller auktoriserad revisor (ABL 9 kap 1 §). Revisorn ska enligt ABL 9 kap 3 § granska bolagets årsredovisning och bokföring samt styrelsens och den verkställande direktörens förvaltning och granskning ska vara så ingående och omfattande som god revisionssed kräver.

Revision ses vanligtvis som en säkerhet och ger ökad trovärdighet åt att bolagens redovisning är korrekt och ger en rättvisande bild (FAR, 2005). Det är revisorns uppgift att ge tillförlitlighet till den information som kommer från klienten. Många förlitar sig på denna information och därför är det av största vikt att revisorns arbete är av hög kvalitet. Värdet av revisionen kommer från det faktum att revisorerna kan upprätthålla ett professionellt oberoende förhållande till klienterna. (Olsson, Sjö Dahl & Svensson, 2005)

De på senare tid uppkomna redovisningsskandalerna, exempelvis Enron och WorldCom i USA & Parmalat inom EU, där redovisningsmässiga felaktigheter uppdagades och tillsammans med företagsledningarnas belöningssystem och pensionsförmåner har gjort att man börjat ifrågasätta de många regelverk och beslutsstrukturer som behandlar hanteringen av dessa frågor (Nilsson, 2005). Detta har försvagat tillförlitligheten till revision. Att dessa redovisningsmässiga fel kunnat uppkomma utan att revisorn upptäckt de fel och brister som förekommit i rapporterna och det slutgiltiga sönderfallet av revisionsbyrån Arthur Andersen, som spelade en stor roll vid redovisningsskandalerna i USA (Nilsson 2005:10), har försvagat trovärdigheten och säkerheten för att revisionen bedrivs korrekt. De redovisningsmässiga fel och brister som upptäcktes skulle ha resulterat i orena revisionsberättelser istället. Orena revisionsberättelser förekommer väldigt sällan, i realiteten nästan aldrig.

I Sverige är Finansinspektionen den myndighet som övervakar bolagen på finansmarknaden. Det gäller 3 500 företag – banker och kreditmarknadsbolag, försäkringsbolag, värdepappersbolag, fondbolag etc. (Finansinspektionen – FI, 2006 [www.]) Men hur effektiv är övervakningen? Är en fullständig övervakning möjlig? Finansinspektionen har själv formulerat ett svar i tidningen Nytt från Revisorn:

"Det är varken möjligt eller önskvärt att utöva en fullständig och likformig tillsyn över allt detta. Lika lite som polisen kan ha kontinuerlig bevakning på alla landets vägsträckor, lika lite kan Finansinspektionen ingående kontrollera alla företag och händelser på de finansiella marknaderna. Tydliga och genomtänkta

prioriteringar är alltid och kommer alltid att vara nödvändiga.”
(Wennberg, 2006 sid. 10-12)

Den granskning som sker av den finansiella rapporteringen, förutom genom revisionen, sker bland annat genom näringslivets självreglering via panelen för övervakning av finansiell rapportering – Övervakningspanelen. Panelen granskar att redovisningen från bolagen på Stockholmsbörsen utformats enligt gällande lagar och regler och har till uppgift att övervaka att de svenska aktiebolag, som är börsnoterade, upprättar finansiella rapporter i enlighet med lag eller annan författning samt enligt god sed för aktiemarknadsbolag. (RR, arbetsordning för Panelen 2003, 1 kap 1 § [www.]

Panelen är, vid sidan av Redovisningsrådet och Akutgruppen, en självständig enhet under Föreningen för utvecklande av god redovisningssed. Övervakningspanelen bildades i april 2003 bland annat som en följd av beslutet att införa IFRS/IAS. IFRS/IAS kom att gälla från och med 2005 och för att säkerställa efterlevnaden av de nya reglerna skulle varje land inrätta en myndighet, som granskar den finansiella informationen. Sverige inrättade Övervakningspanelen i syftet att främja utvecklingen av god revisionsmed genom att verka för en enhetlig redovisning för att skydda investerarna och att upprätthålla allmänhetens förtroende för kapitalmarknaderna.

Panelen har till uppgift att övervaka att svenska aktiebolag, som har aktier inregistrerade eller noterade vid svensk börs eller auktoriserad marknadsplats, upprättar finansiella rapporter (årsredovisning, bokslutskommuniké samt delårsrapporter) i enlighet med lag eller annan författning samt enligt god sed för aktiemarknadsbolag (§§ 1 & 2). Panelen ska alltså se till att bolagen upprättar finansiella rapporter som följer lagar, enligt bland andra Årsredovisningslagen och rekommendationer, bland annat från Redovisningsrådet.

Panelen granskar alltså inte bara företagens finansiella rapporter, som revisorn granskar, utan också de regler som rapporterna inrättar sig på. I detta syfte skall Panelen också verka för att generella problem som har sitt ursprung i de

noterade bolagens finansiella rapporter uppmärksammas och i förekommande fall rapporteras till lämpligt regelskapande organ (RR, arbetsordning för panelen 2003 2 kap 2 §). För att säkerställa detta kommer aktiemarknadsbolagens finansiella rapporter att granskas efter det att de har publicerats.

Enligt 5 § i arbetsordningen ska ”Panelens uttalanden offentliggöras på Redovisningsrådets hemsida, de skall också genom kansliets försorg sändas per brev till bolaget och samtliga ledamöter i panelen”. (Redovisningsrådet, 2003 [www.]) Av brevet framgår att ärendet normalt är avklarat i och med att brevet skickats. Önskvärt är visserligen att företaget kommenterar gjorda iakttagelser och framförallt om avsikten är att ändra i kommande finansiella rapporter. Situationen är något allvarligare i de fall där granskarna gjort bedömningen att de avvikelser, som finns från lag etc., är så allvarliga att de finansiella rapporterna bör underställas Panelen. Om så är fallet framgår av brevet liksom att ett slutligt ställningstagande fattas först efter att företagets kommentarer beaktats. (Balans nr 11, 2006)

Övervakningspanelen i sig har inga sanktionsmöjligheter, men panelens beslut överlämnas även till den börs eller auktoriserade marknadsplats där bolaget har aktier inregistrerade eller noterade (arbetsordning, 2003, 3 kap 5 §). Stockholmsbörsen, som anlitar panelen, har en egen disciplinnämnd som går igenom de beslut som panelen fattat och delar därefter ut eventuella sanktioner.

Sedan starten år 2003 har Övervakningspanelen uttalat kritik mot börsbolag i ett trettiotal fall. (Redovisningsrådets hemsida [www.]) Detta skall ställas i relation till de 267 bolag som var noterade på Stockholmsbörsen vid tidpunkten för undersökningen. Några av bolagen som fått en anmärkning har även följande år, eller två år efter, fått anmärkning igen.

Innan Övervakningspanelen startades sammanställde Rolf Rundfelt, professor vid Linköpings universitet, sina observationer om tendenser till fel i börsbolagens årsredovisningar. Resultatet redovisades i rapporter som utkom i bokform en gång om året mellan 1988 och 2000. Professor Rundfelt är nu

också en av dem som på Övervakningspanelens uppdrag gör en genomgång av årsredovisningar för noterade bolag enligt de riktlinjer som fastställts av EU-kommissionen.

På en effektiv kapitalmarknad, som Stockholmsbörsen antas vara, kan man hävda att dålig informationsgivning tas om hand av kapitalmarknaden. Ju sämre information, som företaget ger, desto högre kapitalkostnad (riskpremie) får företaget genom analytikers, journalisters och investerares försorg - vilket således påverkar värderingen av företaget enligt Jan Erik Gröjer (2006), professor i redovisning och finansiering vid Uppsala universitet och vice ordförande i Övervakningspanelen, i en debattartikel i Dagens Industri.

Nedan visas en modell över en del av de intressenter, som är inblandade i bedömning och värdering av bolagens årsredovisning, för att få en överblick av vad det är Gröjer menar.

- Överst i paraplyet påträffas de intressenter som intresserar sig för bolagens redovisningar på ett eller annat sätt – granskare.
- På vänster sida påträffas de normgivande organen som ger ut råd och rekommendationer och utformar redovisningsprinciper för bolagen.
- På höger sida påträffas de organ som befinner sig på marknaden som bevakar och ger råd, efter hur bolagens ekonomiska information ser ut, till andra intressenter.
- I mitten finns då Övervakningspanelen vars tjänster köps in av börser. Övervakningspanelen ska granska bolagens redovisning med hjälp av olika rekommendationer från paraplyets vänstra sida, normgivarna, för att se om bolagen följer rekommendationerna i sina tillämpade redovisningsprinciper. Paraplyets högra sida tar till viss del hjälp av Övervakningspanelens utlåtande i sina råd och rekommendationer till sina klienter.

Vidare menar Gröjer (2006) att vid en effektiv kapitalmarknad behöver vi ingen Övervakningspanel för allmän granskning av börsbolagens redovisningar, det räcker med revisorer och marknadsplatser. Istället förordar han en ”flying squad” som likt blodhundar ska granska finansiella rapporter i företag vars aktiekurs är volatil, omges med rykten (och tips) eller har en ”tveksam historia”

Övervakningspanelens tjänster, som i dag köps in av Stockholmsbörsen, anses då av t.ex. Gröjer vara onödiga och till följd av detta har Stockholmsbörsen beslutat att inte längre använda sig av Övervakningspanelens tjänster. Detta har lett till att föreningen för god sed på värdepappersmarknaden har beslutat att lägga ner Övervakningspanelen. (Balans nr 11, 2006)

Peter Malmqvist (2006) m.fl. tycker helt tvärt emot, att Övervakningspanelens tjänster är behövliga. ”Gröjer sätter en naiv tilltro till att kursrörelser och skvaller kan ersätta vanligt analysarbete” (Malmqvist, 20/10 2006). För att möjliggöra för en läsare av årsredovisningen att kunna tillgodogöra sig presenterad ekonomisk information är det synnerligen viktigt att tillämpade

redovisningsprinciper klart framgår. Övervakningspanelen skapades just för att hitta en strukturerad dömande process i redovisningsfrågor.

I ett läge då börsbolagen genomgått den största redovisningsförändringen någonsin, övergången till internationella regler enligt IFRS/IAS på koncernnivå, behövs självklart en effektiv övervakning. Peter Malmqvist (2006-10-20), analyschef på Nordnet Bank AB och utredare i Övervakningspanelen, menar att:

”Genom IFRS/IAS har vi fått ett mycket omfångsrikt och komplicerat regelverk. Subjektiva bedömningar av värdet på immateriella tillgångar, personaloptioner, pensionsåtaganden och värdeförändringar i fastigheter kräver oberoende granskning”.

Därutöver, fortsätter han, finns naturligtvis rader av detaljområden som är nya och svåra. Att i detta läge lägga ned en så väl fungerande svensk granskning, som i olika former dessutom funnits i över 20 år, är ingenting annat än ansvarslöst.

1.2 Problematisering

Nedläggningen av Övervakningspanelen har gett oss en del frågor: Gjorde Övervakningspanelen någon nytta? Rundfelt menar att Övervakningspanelen var bra, medan Gröjer anser att den inte behövs och ska läggas ned. Nu när Övervakningspanelen ska läggas ner kan man fråga: Hur effektiv var egentligen den granskning som utfördes av Övervakningspanelen? Det är uppenbart att några bolag gjort fel i sin finansiella rapportering som lett till anmärkning från Övervakningspanelen, men vad är det för fel bolagen gjort? Anser bolagen själva att de gjort fel eller är det så att de tolkar redovisningsprinciperna på ett annat sätt än Övervakningspanelen gjort? Är det kanske en fråga om otydlighet i normgivningssystemet? Har det skapats någon press på bolagen att följa rekommendationerna från Övervakningspanelen eller återkommer samma bolag från år till år, med nya anmärkningar? Är det en viss

typ av bolag, till exempel en viss bransch, som tenderar att avvika mer än andra? Har Övervakningspanelens existens lett till en mera enhetlig inriktning för alla bolagen på Stockholmsbörsen?

Redan innan studien genomförs är det uppe att Övervakningspanelen har haft någon sorts effekt på bolagen på Stockholmsbörsen. Detta syns om man ser till antalet bolag som är noterade på Stockholmsbörsen jämfört med antal anmärkningar. Panelen gav endast 28 anmärkningar uppdelat på 23 bolag under de tre åren den verkade. Detta ska ställas mot de 267 noterade bolagen. Om man dessutom tar hänsyn till att dessa granskats under 3 år så handlar det om totalt ungefär 800 granskade redovisningar. I det perspektivet är gjorda anmärkningar få och man skulle kunna tolka det som att bland annat Övervakningspanelen haft en preventiv effekt på bolagens redovisningar.

Fortfarande kan det dock vara intressant att mera exakt få veta vilken typ av bolag som fått anmärkningar, vilka slags anmärkningar som givits samt hur de aktuella företagen har hanterat den uppkomna situationen till de få bolag som direkt fick en sådan.

I denna undersökning kommer vi således att koncentrera oss på de bolag på Stockholmsbörsen som fått anmärkningar. Har Övervakningspanelen haft en preventiv inverkan på de bolag som fått anmärkning? Anser de anmärkta bolagen själva att de gjort fel, eller återkommer de med samma fel flera år i rad? Är det en viss typ av bolag som tenderar att få anmärkningar? Vi skall undersöka vad det är för typ av bolag som fått anmärkningar och även försöka identifiera vilken typ av anmärkningar bolagen får, samt hur de hanterar dem.

1.3 Syfte

Syftet med uppsatsen är tvådelat och kan sammanfattas i:

1. att beskriva faktorer som kan leda till att ett bolag får anmärkning, samt

2. att undersöka hur de bolag som fått anmärkning har hanterat detta.

Förhoppningsvis skall detta kunna bidra till en förståelse för den övergripande frågan om Övervakningspanelen har haft någon preventiv effekt på de anmärkta bolagen på Stockholmsbörsen.

1.4 Uppsatsens disposition

Kapitel 2 – Metod

I detta kapitel redogör vi för den metod och vetenskapliga utgångspunkt vi använt oss av för att genomföra vår forskningsstudie. Vi har ett eklektiskt förklarande synsätt på en förenklad verklighet. Kapitlet avslutas med en övergripande sammanställning av de befintliga teorier som vi applicerat på våra teorier och hypoteser.

Kapitel 3 – Teori

I detta kapitel redogör vi för vår teori och de samband vi tror föreligger om man får anmärkningar från panelen. Därefter följer en övergripande sammanställning av våra hypoteser. Kapitlet avslutas med en diskussion om vad det är för fel bolagen har gjort som lett till anmärkning.

Kapitel 4 – Empirisk Metod

I detta kapitel redogör vi för de metoder vi har använt oss av vid insamling av data. Kapitlet beskriver varför vi har valt att utföra dokumentstudier istället för andra alternativ. Här redogörs också för våra begränsningar i arbetet med studien.

Kapitel 5 – Analys

I detta kapitel redogör vi för analyserna av det material som samlats in. Vi gör en jämförelse mellan de olika variablerna i vår modell för att se sambandet mellan dem och bolagen och om de kan förklara varför bolagen får en anmärkning. Därefter analyseras det kvalitativa materialet.

Kapitel 6 – Slutsatser

Uppsatsen avslutas med våra slutsatser i detta kapitel, där vi försöker besvara uppsatsens syfte – nämligen att försöka beskriva faktorer som kan leda till att ett bolag får anmärkning, samt att undersöka hur de bolag som fått anmärkning har hanterat detta. Vi ska försöka bidra till en förståelse för den övergripande frågan om Övervakningspanelen har haft någon preventiv effekt. I detta kapitel redogör vi för resultatet av studien och de slutsatser vi kan dra utifrån dessa. Avslutningsvis ger vi förslag till fortsatt forskning.

2. Metod

Detta kapitel beskriver den metod som använts vid arbetet med denna uppsats och gränser för denna ansats. Här förklaras de teorier vi har arbetat med i uppsatsen och betydelsen av dem.

2.1 Uppsatsens metod

Syftet med uppsatsen är att försöka beskriva faktorer som kan leda till att ett bolag får anmärkning, samt att undersöka hur de bolag som fått anmärkning har hanterat detta. Vi ska försöka bidra till en förståelse för den övergripande frågan om Övervakningspanelen har haft någon preventiv effekt på de anmärkta bolagen på Stockholmsbörsen. Detta realiseras genom att undersöka vad det är för typ av anmärkningar bolagen får, hur de hanterar dem och vilka faktorer som kan leda till att bolag får anmärkning. För att förverkliga syftet har vi gjort följande metodval:

Det finns generellt två huvudtillvägagångssätt för att få fram redovisningskunskap enligt Artsberg (2005). "I en induktiv metod tar man sin utgångspunkt i empirin och syftet är att bygga upp en ny teori, det vill säga ny kunskap" (Artsberg, 2005:61). Då vi inte har så stor erfarenhet och kunskap inom ämnet och inte har som syfte att bygga upp en ny teori, (då vårt syfte är att förstärka befintliga teorier) är det inte tillämpligt med den induktiva metoden och detta stöder Saunders, Lewis och Thornhill (2007) och Artsberg (2005).

Vi har i vår studie valt att utgå ifrån befintliga teorier, då vi anser att det finns goda teoretiska perspektiv med många teorier och mycket litteratur, som kan hjälpa till i ett försök att beskriva Övervakningspanelens eventuella effekt på de anmärkta bolagen. Detta har gjort att vi i vår studie har valt att utgå från teorin som vi sedan testar i empirin. Detta innebär enligt Saunders et al., (2007) att tillvägagångssättet för studien utgår från den deduktiva ansatsen, genom att söka efter kausala samband utifrån befintlig teori. Den deduktiva ansatsen har också som syfte att testa hypoteser härledda ur teorier, för att förstärka

teorierna och för att kunna möjliggöra generaliseringar (Artsberg, 2005). Enligt Karl Poppers falsifieringsteori går det inte att verifiera en teori, bara att falsifiera. Men ju fler gånger man misslyckas med att falsifiera, genom att se om det finns en signifikans i det man säger, kan man generellt säga att sambandet är så här tills någon falsifierar det.

För att kunna generalisera resultat i en undersökning krävs en undersökning med många observationer av kvantitativ karaktär, att man observerar många fall i stora populationer, istället för en undersökning med många aspekter av kvalitativ karaktär, att man observerar fler synvinklar och perspektiv samtidigt. Vår undersökning kommer således vara både av kvantitativ och av kvalitativ karaktär. I den kvantitativa undersökningen försöker vi beskriva vilka faktorer som kan påverka om bolag får anmärkning. I den kvalitativa undersökningen försöker vi beskriva hur de anmärkta bolagen har hanterat situationen.

Vi anser inte att det är tillämpligt att härleda våra hypoteser till endast en befintlig teori, då vi anser att det är många faktorer som kan förklara om bolagen får en anmärkning, (förutom att de har redovisat fel) utan vi härleder våra hypoteser till flera existerande teorier (Gray, Meek & Roberts, 1995), på ett eklektiskt sätt, som kan hjälpa oss att förklara vårt problem eller fenomen. En eklektisk ansats, också känd som ”multifaktoriell”, karakteriseras av att man analyserar en helhet som summan av dess delar, som man tagit från blandade källor. Istället för att se det som en teori utesluter någon annan teori ser vi dem som ett komplement till varandra och får på så sätt en annan bild och förklaring till våra hypoteser, eftersom bolag påverkas av så många saker i sin omgivning, bland annat i sina beslut.

I studien vill vi försöka beskriva hur effekten av Övervakningspanelens anmärkningar är, på de anmärkta bolagen på Stockholmsbörsen, en deskriptiv studie. Vi vill inte se hur effekten av Övervakningspanelens anmärkningar bör vara. Därför är vår studie inte av det normativa slaget.

Vi tar hjälp av befintliga teorier för att försöka beskriva effekterna på de anmärkta bolagen. Vi har också, med hjälp av befintliga teorier, arbetat ut en

modell med faktorer, som kan förklara varför bolag får anmärkningar. Vi har valt att utifrån Positiv Redovisningsteori – PAT, Institutionellteori och Legitimitetsteori utforma våra hypoteser, vilket har medfört att vi har gjort förenklingar och generaliseringar av verkligheten.

Positiv redovisningsteori försöker förutsäga att företagsledningen väljer att redovisa på det sätt som gynnar den egna nyttan bäst. Företagsledningen väljer att redovisa i eget intresse för att de nyttomaximerande företagsledarna vill visa upp ett så bra resultat som möjligt, ett opportunistiskt synsätt. Positiv redovisningsteori kommer av Agentteorin som säger att det finns informationsasymmetri mellan principalen och agenten och egenintresset skiljer sig dem emellan. (Deegan & Unerman, 2006) Den förklarar relationen mellan olika individer (principalen och agenten) och vilka problem som kan uppstå i den.

Vi väljer också att se ifall institutionellteori kan förklara vårt problem. Institutionellteori kan kanske, med hjälp av sina tre isomorfismer, hjälpa oss att förklara de sociala funktioner som kan spela in i bolagens omgivning. Institutionellteori anger att organisationer som kan tillhandahålla resurser, kan utöva makt genom såväl formella som informella påtryckningar och att dessa påtryckningar påverkar bolagen och dess omgivning. Teorin baseras på premisserna att organisationer svarar på pressen från deras institutionella miljö och tar till sig strukturer och/eller procedurer som är socialt accepterade som det rätta organisatoriska valet, inom deras område. (Deegan & Unerman, 2006)

Den politiska aspekten spelar också in genom legitimitetsteori. I företags eller företagsledningens perspektiv framhålls redovisningens roll som ett verktyg för att hantera och tillmötesgå olika intressenters krav och därigenom legitimera företags verksamhet (Ljungdahl, 1999). Ljungdahl menar också att det är viktigt att företaget bedömer varje grupp av intressenters krav och potentiella reaktioner på företags agerande i syfte att kunna hantera dessa på ett lämpligt sätt.

Vi avser att via hypoteser testa de valda teorierna i syfte att försöka beskriva faktorer som kan leda till att ett bolag får anmärkning, samt att undersöka hur de bolag som fått anmärkning har hanterat situationen. Detta ska försöka bidra till en förståelse för den övergripande frågan om Övervakningspanelen har haft någon preventiv effekt på de anmärkta bolagen på Stockholmsbörsen.

2.2 Kapitelsammanfattning

I detta kapitel har vi förklarat den teoretiska bakgrunden till arbetet. Vi har valt att på ett eklektiskt sätt fastställa våra hypoteser utifrån valda teorier, för att finna orsaker till vad som kan påverka att bolag får anmärkningar och för att se om Övervakningspanelen har haft någon preventiv effekt på de anmärkta bolagen på Stockholmsbörsen. Vi utgår från den deduktiva ansatsen genom att söka efter kausala samband utifrån befintlig teori.

Vidare vill vi enligt agentteori, positiv redovisningsteori, institutionellteori och legitimitetsteori se om det finns någon faktor som förklarar vad som kan påverka att anmärkningar uppstår (förutom bolagens fel i årsredovisningarna).

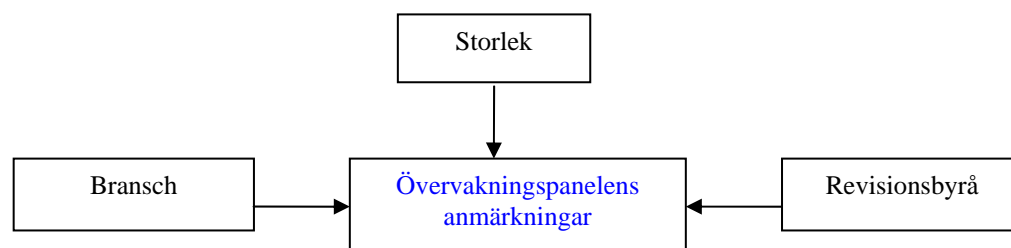
Vi avser att via hypoteserna testa de valda teorierna i syfte att försöka beskriva om Övervakningspanelens anmärkningar har haft någon preventiv effekt på de anmärkta bolagen.

3. Teori

I detta kapitel redovisas de teorier som kan hjälpa till att beskriva om Övervakningspanelen eventuellt haft någon effekt på de anmärkta bolagen, samt om det finns några faktorer som kan påverka att bolag får en anmärkning.

3.1 Hypotes 1, 2 och 3

Har Övervakningspanelens existens lett till en mera enhetlig riktning för de anmärkta bolagen på Stockholmsbörsen? Har Övervakningspanelen haft en preventiv verkan på de bolag som fått anmärkning? Det är då intressant att mera exakt få veta vilken typ av bolag som fått anmärkningar. Vi anser att det finns olika faktorer i samhället som kan påverka om bolag får anmärkning eller ej. Ett antagande görs att det inte är alla sorters bolag som gör fel i sin finansiella rapportering som leder till att de får anmärkning, utan att det kan vara en viss typ av bolag som tenderar att avvika och på så sätt får anmärkningar. Då det finns så många faktorer som kan påverka har vi avgränsat oss till att se det från bolagets sida. Vi har utifrån teorin satt upp ett antal variabler, med bolaget som utgångspunkt, som vi menar kan hjälpa till att beskriva vad som kan påverka att bolag får en anmärkning (se figur 1). Dessa variabler leder fram till ett antal underhypoteser.

Figur 1: Modell som förklarar sambandet mellan variablerna på bolag och panelens anmärkningar

Studien koncentrerar sig på att se om anmärkningarna har något samband till dessa variabler.

De variabler som förutsätts att påverka om bolag får anmärkning är:

- Hur stort bolaget är.
- Vilken bransch bolaget tillhör.
- Vilken revisor bolaget anlitar.

3.1.2 Storlek

Storleken på bolaget kan påverka att bolaget redovisar fel enligt gällande lagar och normer, vilket leder till en anmärkning från Övervakningspanelen. Watts and Zimmermann (1990) menar att stora bolag har större medietryck och politiskt tryck och att stora och små bolag inte har samma förutsättningar och bör därmed inte reagera likadant. Enligt Prencipe (2004) så är det fler finansanalytiker som följer de stora börsbolagen än vad det är som följer de små. Watts and Zimmermann (1990) menar att de stora börsbolagen är mycket känsligare för negativ publicitet och vi tror att en anmärkning från Övervakningspanelen kan leda till negativ publicitet. Vi tror att ett bolag som får en anmärkning för att de inte har redovisat på ett rättvisande sätt kan leda till att intressenter, då framförallt aktieägarna, inte kan lita på bolaget och detta leder till att aktieägarna inte vågar köpa aktier i det bolaget.

För att undvika att få negativ publicitet så menar Ljungdahl (1999) att de största aktieägarna (principalen), oftast är det de som är representerade i styrelsen, kan påverka ledningen (agenten) till att agera så att bolaget undviker att få negativ publicitet i onödan. Detta kan i vårt fall vara att bolag ska se till att den finansiella informationen följer gällande lagar och normer. Enligt Deegan and Unerman (2006) så använder sig styrelsen av olika incitament för att få ledningen till att redovisa mycket information och ge en rättvisande bild av bolagets verksamhet. Ledningen har ett övertag i informationsmängd, jämfört med vad styrelsen har, det finns alltså en informationsasymmetri däremellan. Styrelsen och övriga aktieägare behöver denna information för att få underlag som gör att aktieägarna kan bestämma dels angående bolagets framtid och dels om aktieägarna ska öka, minska eller ha kvar samma aktiekapital. Prencipe (2004) anser att ju större bolaget är desto större är

kostnaderna för incitament, för att ju större bolag desto mer information finns det som aktieägarna saknar, men de betalar gärna för att få denna information. Anledningen till detta är att i ett mindre bolag så är aktieägarna mer involverade i den dagliga verksamheten men ju större bolaget blir desto längre blir vägen mellan aktieägarna och själva verksamheten.

Vi tror att styrelsen och de övriga aktieägarna påverkar ledningen, genom incitament, till att redovisa den finansiella rapporteringen enligt gällande lagar och normer för att styrelsen och de övriga aktieägarna vill ha en rättvisande bild av bolagets verksamhet. Om inte aktieägarna får en rättvisande bild av bolagets verksamhet, så har de svårt att fatta framtida beslut angående bolagets verksamhet. Det finns nog också en del aktieägare som inte vågar investera i bolaget när det kommer ut information om att bolaget inte redovisar enligt gällande lagar och normer. Vi tror också att ju större bolaget är desto större blir risken att det skapar politisk uppmärksamhet om bolaget inte redovisar enligt gällande lagar och normer. Detta gör att en anmärkning från Övervakningspanelen är något negativt och bör undvikas. Med anledning av detta så tror vi att ju större bolaget är desto mindre är sannolikheten att bolaget får en anmärkning från Övervakningspanelen.

H₁: Det finns ett negativt samband mellan storlek på bolaget och sannolikheten att få anmärkning!

3.1.3 Bransch

Vilken bransch som bolaget verkar inom kan påverka eftersom det finns branscher som är mer känsliga för negativ publicitet än andra. Legitimitetsteorin försöker förklara vilka val en företagsledare gör för att nå legitimitet i samhället. (Deegan & Unerman, 2006) Inom vissa branscher är det mer viktigt att legitimera sig än inom andra. Bolagen använder sig av redovisningen som ett verktyg för att legitimera sig. Detta antagande grundar sig på studien som Cho och Patten (2006) har gjort, där de kunde konstatera att miljöredovisning som gjordes av bolagen var ett verktyg för att legitimera sig.

Cho och Patten (2006) kom också fram till att mängden miljöredovisning var större för bolag som verkade i miljö känsliga branscher. Genom att anta att detta inte bara berör miljön utan all form av redovisning kan vi relatera detta till att vissa branscher är mer känsliga för negativ publicitet än andra. Ljungdahl (1999) menar att det ”är viktigt att företaget bedömer varje grupp av intressenters krav och potentiella reaktioner på företagets agerande i syfte att kunna hantera dessa på ett lämpligt sätt” (Ljungdahl, 1999:45). Detta leder till att bolag i en bransch som är mer känslig för yttre tryck, på grund av ett större krav från intressenterna än vad som finns i andra branscher, skulle skadas mer av en anmärkning än vad andra bolag i en annan bransch skulle göra.

Diskussionen kring olika branschers sätt att reagera på anmärkningar, kan också härledas till den institutionella teorin där omgivningen har stor betydelse. Enligt den institutionella teorin har organisationerna i ett samhälle en press på sig att handla på ett visst sätt för att få likriktning. DiMaggio och Powell (1983) argumenterar att det finns isomorfismer (mekanismer), som gör att organisationer med liknande verksamhet i början kan vara djupt skilda åt i sitt sätt att bedrivas. Efter en tid kommer de att vara mer lika varandra och på så sätt blir de legitima genom andra organisationer i samma område. DiMaggio och Powell (1983) anser att bolag härmar varandra vid osäkerhet om hur de ska handla. Imiterande innebär att bolag handlar för att uppnå samma eller liknande resultat som andra bolag. Med andra ord så lär sig bolag av andra bolags erfarenheter, vilket leder till att organisationer efter ett tag liknar varandra mer och mer. När bolagen stöter på dilemma, kan de ta ett koncept som redan finns för att lösa sina problem till en lägre kostnad. Det mest effektiva för dessa bolag, för att vara konkurrenskraftiga, är att härma bolag inom samma bransch.

Bolag i vissa branscher är mer känsliga för negativ publicitet än bolag i andra branscher och antas få fler anmärkningar än andra. Detta för att olika branscher kanske väljer att redovisa på olika sätt, och tar efter bolag i samma genrer. Därför poneras det att legitimitetsteori i samband med institutionellteori kan hjälpa oss att förklara att bolag i en viss bransch, sannolikt får mer anmärkningar än bolag i andra branscher.

H₂: Det finns ett samband mellan branschen och sannolikheten att få anmärkning!

3.1.4 Revisionsbyrå

Bolags val av revisionsbyrå kan påverka om bolagen får en anmärkning eller ej. Revision innebär att först sätta sig in i och förstå bolaget och dess verksamhet, sedan granska och slutligen rapportera om bolagets årsredovisning, bokföring och förvaltning. (FAR 2005:15) Watts och Zimmerman (1978) anser att olika individer agerar olika i olika situationer. Människor ser till sitt eget bästa i första hand och agerar i eget intresse i syfte att nyttomaximera. Revisorn agerar för sitt eget bästa, om bolaget får negativ publicitet, på grund av en anmärkning av Övervakningspanelen, så drabbar det också revisorn. Revisorns kundkrets kan minska för att man då kanske förmodar att revisorn inte sköter sitt jobb. Är det ett allvarligt fel kan revisorn bli anmäld, och förlora sin auktorisation som en eventuell konsekvens. Därför borde de beröras av Övervakningspanelens anmärkningar och undvika att få sådana.

”Det finns enligt agentteorin en risk för att den verkställande ledningen i ett företag, genom sin kontroll över redovisningen och sina goda kontakter med revisorerna manipulerar de redovisningsmått som ligger till grund för belöningsystemen. Revisionen, och förhållandet mellan revisorer och ägare, liksom sättet att välja revisor, blir således av central betydelse.” (Nilsson, 2005:56)

Vidare konstaterar Nilsson att ”Revisionsfirmorna utför dessutom ofta konsulttjänster vid sidan av revisionsarbetet, vilket stärker banden till företagsledningen men försvagar revisionens funktion som en kontrollmekanism för ägarna gentemot den verkställande ledningen” (2005:56).

Den institutionella teorin talar om en imiterande isomorfism som gör att bolagen får en likriktning. (DiMaggio & Powell, 1983) Revisorn kan påverkas av panelens anmärkningar i och med att de ser panelen som ett verktyg för harmonisering av redovisning. Det kan ses som om revisorerna inom samma byrå blir mer lika varandra, för att de imiterar varandra och bra koncept som redan finns i de bolag som de granskar. Det kan också vara så att revisionsbyråer blir specialiserade inom något område som gör att de är bättre på vissa saker än andra, som också poneras som argument för likriktning inom byråerna. Den normativa isomorfismen kan påverka genom olika policys inom byrån.

Valet av revisionsbyrå kan alltså ha betydelse för om bolaget får en anmärkning eller ej. Detta därför att alla revisorer kanske inte är lika i sin granskning och inte kräver lika mycket information. Förhållandet mellan revisorer och bolaget spelar också in. Varje revisionsbyrå ses som unik då det poneras att revisorerna inom samma byrå tenderar att ha en likriktning för att revisorerna tar efter varandra, eller är specialinriktade på något. Imiterande och normativa mekanismer kan göra att revisorer på samma byrå blir mer lika i sin granskning. Därför tror vi att positiv redovisningsteori och agentteorin tillsammans med den institutionella teorin, kan hjälpa oss att förklara sambandet mellan valet av revisor och sannolikheten att få anmärkning.

H₃: Det finns ett samband mellan bolagens revisionsbyrå och sannolikheten att få anmärkning!

3.1.5 Sammanställning av hypoteser

H₁: Det finns ett negativt samband mellan storlek på bolaget och sannolikheten att få anmärkning!

H₂: Det finns ett samband mellan branschen och sannolikheten att få anmärkning!

H₃: Det finns ett samband mellan bolagens revisionsbyrå och sannolikheten att få anmärkning!

3.2 Varför anmärkning?

Övervakningspanelen ska granska att bolagen upprättar finansiella rapporter i enlighet med gällande lag eller annan författning. Det är uppenbart att några bolag gjort fel i sin finansiella rapportering som lett till anmärkningar från Övervakningspanelen, men vad är det då för fel bolagen gjort? Är det på grund av att man inte följt lagen rätt eller är det på grund av att man inte följt de olika rekommendationerna rätt, alltså på grund av att man inte har rättat sig efter gällande normer?

När det gäller lagen så har bolagen ett antal lagar att rätta sig efter bland andra aktiebolagslagen, bokföringslagen och årsredovisningslagen. När det gäller de finansiella rapporterna som bolagen ger ut så handlar det i dessa fall framför allt om att följa årsredovisningslagen, för att den innehåller bestämmelser om upprättande av årsredovisning, koncernredovisning och delårsrapport.

När det gäller normer så finns det ett par olika organ som ger ut rekommendationer. Ett av dessa organ är Redovisningsrådet. Redovisningsrådets rekommendationer är till för att vägleda bolagen till att upprätta årsredovisningen på ett överskådligt sätt och i enlighet med god redovisningssed samt ge en rättvisande bild av bolagens resultat och ställning. Det är kanske dessa rekommendationer som bolagen inte följer.

Det är också intressant att se vad bolagen själva anser. Anser bolagen själva att de har gjort fel eller tycker de att de har gjort rätt enligt gällande lagar och normer? Det kan vara så att bolagen anser att normgivningssystemet är otydligt och tolkar redovisningsprinciperna på ett annat sätt än Övervakningspanelen. Ett annat scenario kan vara att bolaget medvetet redovisat ”fel” för att skydda bolaget, för att olämplig information inte ska komma ut. Det kanske är så att agenten (företagsledaren) har information som han inte vill ge till principalen (aktieägarna), för att agenten vill ha denna informations makt. För att minska

denna makt måste principalen ge agenten olika incitament (Deegan & Unerman 2006). De olika incitamenten kan till exempel vara högre bonus och i gengäld får principalen mer information. Detta innebär att i dessa bolag har principalen misslyckats med att betala för det informationsövertag som agenten har.

Hur hanterar bolagen situationen med anmärkningarna från Övervakningspanelen? Har det skapats någon press på bolagen att följa rekommendationerna från Övervakningspanelen eller återkommer samma bolag från år till år, med nya anmärkningar? Detta leder oss vidare till om bolagens attityd har ändrat sig över tiden. Var det lika stor del av bolagen som ansåg sig ha redovisat på rätt sätt, trots anmärkning från Övervakningspanelen, år 2002, som vad det var år 2004?

3.3 Kapitelsammanfattning

Syftet med uppsatsen är att försöka beskriva faktorer som kan leda till att ett bolag får anmärkning, samt att undersöka hur de bolag som fått anmärkning har hanterat situationen. Vi ska försöka bidra till en förståelse för den övergripande frågan om Övervakningspanelen har haft någon preventiv effekt på de anmärkta bolagen på Stockholmsbörsen.

Vi har utifrån valda teorier byggt upp en modell för att tydliggöra faktorerna som kan påverka att bolag får anmärkning. Med hjälp av agentteori, positiv redovisningsteori, institutionellteori och legitimitetsteori, tas faktorer fram som kan leda till att bolag får anmärkningar. I vår modell poneras att storlek, bransch och revisionsbyrå kan vara förklarande variabler till vad som påverkar att bolag får anmärkning. Vidare vill vi se hur bolagen som fått anmärkning hanterat detta och vad de själva anser, för att tillsammans med ovanstående försöka bidra till förståelsen i frågan om Övervakningspanelen har haft någon preventiv effekt på de anmärkta bolagen på Stockholmsbörsen.

4. Empirisk metod

I detta kapitel beskriver vi den metod och struktur som valts för studien. De val som är gjorda och hur vi tar fram vårt material lyfts fram. Bortfall och operationaliseringen förklaras.

4.1 Kvantitativ analys

4.1.1 Datainsamlingsmetod

Målpopulationen i vår undersökning är alla noterade bolag på Stockholmsbörsens A- och O-listor. A- och O-listan valdes framför nuvarande uppdelning på listorna (Small- Mid- och Large Cap) för att det är med denna uppdelning av listorna som Övervakningspanelen utgått ifrån när de utfört sina granskningar. 274 bolag var noterade vid tidpunkten för vårt sammanställande den 18 Maj 2006. (Nord Västra Skånes Tidningar, 2006) Bortfallet blev sju bolag och detta beror på att några bolag gått i konkurs eller blivit uppköpta och ingår på så sätt i ett annat bolag. Vi gör en totalundersökning av alla bolag noterade på Stockholmsbörsens A- och O-lista, istället för att göra och granska ett urval. Detta minskar risken för den snedvridning som kan ske vid granskning av ett urval. Vi hämtar sekundärdata för år 2002, 2003 och 2004 och utelämnar 2005 för att Övervakningspanelen inte lämnat några anmärkningar på finansiella rapporter/årsredovisningar för 2005 ännu.

Det empiriska materialet samlas in via dokumentstudier. Genom att granska årsredovisningar från bolag och Övervakningspanelens anmärkningar (som hämtas från Redovisningsrådets hemsida [www.]), undersöks de upplysningar som ges ut i de finansiella rapporterna, vilket är relevant då det är den informationen som ges ut till intressenter och analytiker, alltså den information som är officiell. Att samla in data via intervjuer och enkäter är i vårt fall inte tillämpligt, för att vi avser att jämföra data som redan finns tillgänglig och varför då ta upp bolagens tid med att intervjua eller skicka ut enkäter.

4.1.2 Operationalisering

Nedan preciseras de val och ställningstaganden som görs för den praktiska datainsamlingen.

All kvantitativdata samlas i en dokumentmall i ett Excel-dokument (för mall se bilaga 1). All kvalitativdata samlas in och grupperingar görs efter felen som gjorts enligt Övervakningspanelen (se sida 36 nedan).

I de bolag som haft ett brutet räkenskapsår är indelningen enligt följande:

2001-2002= 2002

2002-2003= 2003

2003-2004= 2004

Detta görs för att slippa en uppdelning av åren. Årsredovisningen som släpps för exempelvis 2001-2002 kommer att släppas närmare 2003, när de bolag som inte har brutet räkenskapsår kommer ut med sina årsredovisningar. Indelningen enligt ovan görs genomgående på de bolag som haft brutet räkenskapsår för att få hög reliabilitet.

En begränsning i vårt material som inhämtas från Redovisningsrådet [www.] är att de 28 anmärkningar Övervakningspanelen delgett bolagen är uppdelat på 23 bolag och det är ett ganska litet material att arbeta med. Då denna studie innehåller så få antal anmärkningar så hade man även kunnat räkna in åren innan Övervakningspanelen startade. Då sammanställde Rolf Rundfelt under 13 år börsbolagens tendenser till fel i årsredovisningar, i en bok om året. Detta hade kanske lett till helt annorlunda resultat och tolkningar. Då vi i denna uppsats koncentrerar oss på Övervakningspanelen vara eller icke vara begränsar vi oss till den tid som Övervakningspanelen har verkat.

Det framkommer av anmärkningarna från Övervakningspanelen att bolag som fått anmärkning, hinner lämna ifrån sig ytterligare en årsredovisning innan anmärkningarna är färdigställda från Övervakningspanelen för årsredovisningen året innan. Eftersom Övervakningspanelen bara har granskat bolags årsredovisningar för tre år så kan man inte se den fulla effekten av

anmärkningarnas påverkan och detta ses som en begränsning och kan göra att resultatet vi får fram kan vara missvisande.

Siffrorna för omsättningen och balansomslutningen hämtas från Dagens Industris webbsida, som använder sig av Ecovision som källa. Ecovision har som uppgift att framställa sådan finansiell information som vi är i behov av. DI:s webbsida innehåller en mängd information som är lätt att överblicka både i tidskriftsformat och på hemsidan. Den vänder sig till intressenterna på finansmarknaden och har information som går att jämföra från år till år och bolagen emellan. Branschindelningarna inhämtas på Dagens Nyheter webbsida, för att branschindelningen är lätt överskådlig och uppdelad på så sätt att bolagen är satta i olika "fack" tillsammans med bolag i samma genrer. Webbsidorna väljs, framför tidningsformat, för att de är tillgängliga för oss båda och det blir mindre pappersarbete med hantering av tidningar. Det blir också billigare med tanke på att vi är studenter.

För att i vår studie få en hög reliabilitet och eliminera risken för eventuella fel på siffrorna på Dagens Industris webbsida, väljs slumpmässigt 20 bolag ut. Siffrorna i bolagens årsredovisningar jämförs med Dagens Industris (Ecovisions) siffror på omsättning och balansomslutning. Då dessa stämmer överens görs en generalisering om att siffrorna stämmer i de övriga bolagen.

Vissa uppgifter som behövs för att testa några av hypoteserna inhämtas direkt ifrån de noterade bolagens årsredovisningar. För att kunna jämföra eller se om det var någon skillnad, hämtas bolagens årsredovisningar för vart och ett av de tre år som Övervakningspanelen kritiserat bolag i form av anmärkningar.

De uppgifter som erhålls direkt från årsredovisningarna för att kunna testa hypoteser är: antal anställda (som en av faktorerna som vi valt att titta på när det gäller förhållandet på storleken på bolaget) och vilken revisionsbyrå bolagen har. Den finansiella informationen har erhållits genom bolagens hemsidor där bolagens årsredovisningar, under tre år, varit relativt lättillgänglig. Att det tar tid att beställa hem årsredovisningar per post är också en faktor som gör att vi väljer att titta på årsredovisningarna över Internet.

4.1.3 Operationalisering av hypoteserna

H₁: Det finns ett negativt samband mellan storlek på bolaget och sannolikheten att få anmärkning!

Vad räknas då som stort eller litet börsbolag? Det finns olika åsikter om vad som kännetecknar ett stort eller litet bolag. Därför har vi valt att titta i liknande studier. Där bedöms storleken bland annat utifrån genomsnittligt antal anställda, omsättningen och balansomslutningen. (Pencipe, 2004; Axelsson et al., 2005; Broberg, 2006) Vi har därför valt att ta med dessa tre variabler och göra en jämförelse dem emellan.

- ◆ Omsättningen
 - ◆ Balansomslutningen
 - ◆ Antal anställda
- } Inhämtas på DI: s hemsida som har
} Ecovision som källa.

H₂: Det finns ett samband mellan branschen och sannolikheten att få anmärkning!

- ◆ Granska vilken bransch bolaget agerar i och sedan koda alla branscher med en siffra, för att göra det mätbart. Informationen angående bransch hittar vi i årsredovisningarna och på Dagens Nyheters webbsida. Uppdelningen på DN är: Energi, Material, Industrivaror, Sällanköpsvaror, Dagligvaror, Hälsovård, Finans, Informationsteknik – IT, Telekomoperatörer, Kraftförsäljning. Då inga bolag, som är noterade på A- och O-listorna vid tidpunkten för studien, hamnar inom branschen kraftförsörjning så tas den inte med här efter.

H₃: Det finns ett samband mellan bolagens revisionsbyrå och sannolikheten att få anmärkning!

- ◆ Granska vilken revisionsbyrå bolaget anlitar. Koda de vanligaste revisionsbyråerna med siffror och lägga de övriga revisionsbyråerna som bara anges någon gång som en post.

- ◆ Granska om bolagen har samma revisionsbyrå varje år eller om de har bytt under något av dessa år, för att kunna se om det har ett samband med de bolag som har fått en anmärkning.

4.1.4 Analys metoder

Det kvantitativa material som samlats in ska analyseras statistiskt med hjälp av SPSS. Med ledning av dessa tester skall generaliseringar av våra hypoteser kunna göras. De olika tester som ska göras presenteras nedan. De olika testerna påvisar, på ett eller annat sätt, signifikanta eller osignifikanta värden som avgör om hypoteserna förkastas eller ej.

- ◆ Kolmogorov – Smirnov Test visar om populationen är normalfördelad (Aronsson, 1999:257). Man får även ta hänsyn till antalet observationer i undersökningen. Har man ingen normalfördelning, men ett stort antal stickprov ($n > 30$) kan man ändå använda sig av parametriska tester avsedda för normalfördelning (Djurfeldt, Larsson & Stjärnhagen, 2003:241).
- ◆ För att analysera anmärkningarna mot en oberoende variabel och är indelade i två grupper, används T-test. (Djurfeldt et al., 2003:241) Levene's Test visar om spridningen, variansen, i olika grupper är samma eller skiljer sig åt. När spridningen i grupperna är tillräckligt olika blir Levene's test signifikant ($p < 0.05$) (Djurfeldt et al., 2003:248)
- ◆ Man använder Chi²-test för att se om det finns något samband mellan variabler. Anger om två variabler är oberoende eller beroende av varandra. Chi²-test bygger på skillnaden mellan förväntade och verklig data, där X^2 blir litet om skillnaden är liten och stort om skillnaden är stor. (Holmetun & Johansson, 2001) Om fler än 20 % av cellerna har ett förväntat värde som är mindre än fem får Chi²-test inte göras. I sådana fall slår vi samman kategorier, det vill säga minska antalet celler i tabellen, för att härigenom öka de förväntade frekvenserna. Alternativt

används ett så kallat exakt test. Här har vi valt Fishers exakta test (Djurfeldt et al., 2003:229).

- ◆ För att analysera anmärkningarna mot en oberoende variabel i fyrfältstabeller när urvalsstorleken och det förväntade antalet observationer i cellerna är litet används Fishers exakta test. Dess värde avviker något från det som baseras på Chi^2 -värdet. (Djurfeldt et al., 2003:229)

Varje år 2002, 2003 och 2004 analyseras var för sig, men data har även slagits samman för åren för att säkerställa att en signifikans för ett år inte är endast en tillfällighet utan håller även när data från alla åren slås samman. Liknande har gjorts i studier tidigare bland andra, Broberg, C et al. (2004); Broberg, P (2006) och av Sánchez Ballesta och García-Meca (2005). Man får dock beakta att resultatet av dessa tester medför att man tittar på samma bolag mer än en gång. Detta kan få som följd att då samma bolag fått anmärkning mer än en gång och det bolaget exempelvis räknas som ett bolag med hög omsättning kan detta påverka resultatet i testen, då samma bolag kommer att indikera på hög omsättning mer än en gång. Därför måste dessa värden tolkas med försiktighet.

Normalt utgör 95 % den lägsta sannolikhet eller säkerhetsnivå eller konfidensgrad för vilken avståndet från vårt uppmätta värde beräknas. Det betyder att vårt stickprovsvärde ligger inom ett visst känt avstånd från det "sanna" värdet. (Djurfeldt et al., 2003:121) Vill vi vara ännu säkrare kan vi ange säkerhetsnivån eller konfidensgraden 99 % eller till och med 99.9 %. Det finns också studier som tillåter intervaller där konfidensgraden är satt på 90 % (se till exempel Axelsson et al. 2005; Broberg, 2006; Sanchez Ballesta & García-Meca, 2005). Detta innebär att hypoteser ej förkastas för de tenderar att påvisa svaga signifikanta samband. Det medför att i vår studie tillåter vi konfidensgraden 90 % i våra test och förkastar inte hypoteser med svaga signifikanta samband.

4.2 Kvalitativ analys

Insamlat material för den kvalitativa analysen delas in i grupper.

Indelning av anmärkningarnas art är enligt följande:

1. Poster som strider mot årsredovisningslagen.
2. Utformning av finansiella rapporter, enligt Redovisningsrådets rekommendation RR 22.
3. Övriga fel som strider mot Redovisningsrådets rekommendationer.
4. Övriga fel som har med andra rekommendationer att göra, exempel på sådana är Näringslivets börskommittés rekommendationer

Indelningen av huruvida bolagen anser de att de har gjort fel i sina årsredovisningar eller ej, ser ut på följande sätt:

- A. Bolagen anser att de har gjort fel och lovar att bättra sig inför kommande årsredovisning.
- B. Bolagen anser att de inte har gjort något fel.
- C. Bolagen anser att de har gjort fel på en del, men inte allt.

Grupperingarna 1 – 4 och A – C anges i parenteserna efter respektive bolag.

4.2.1 Material från 2004 års årsredovisningar

SwitchCore AB (1, 2 och 3) (C)

- Har kvittat vissa poster i strid med 2 kap. 3 § andra stycket årsredovisningslagen och punkterna 32 och 35 i RR 22 Utformning av finansiella rapporter.
- Har underlåtit att lämna upplysningar i enlighet med punkten 99 i RR 15 Immateriella tillgångar.
- *SwitchCore AB anser inte att de har gjort något fel på punkt 1, men på punkt 2 lovar de att upplysa bättre på nästa årsredovisning.*

Wedins Skor och Accessoarar AB (2 och 3) (A)

- Har underlåtit att inkludera separat sammanställning över förändringarna i eget kapital i enlighet med punkterna 5, 10, 42 och 70 i RR 22 Utformning av finansiella rapporter.
- Har underlåtit att lämna upplysningar i enlighet med punkten 94 i RR1:00 Koncernredovisning.
- *Wedins Skor och Accessoarar AB lovar att ändra sig till nästa årsredovisning.*

Gunnebo AB (3) (B)

Har underlåtit att på ett övertygande sätt ha visat att villkoren i punkten 45 i RR 1:00 Koncernredovisning är uppfyllda. Förutsättningar har därför saknats att göra avsättning för omstruktureringsåtgärder i enlighet med nämnda punkt. *Gunnebo AB anser att de har redovisat rätt och att redovisa på det sätt som Övervakningspanelen vill skulle kunna skada bolaget.*

Duroc AB (3) (B)

Har underlåtit att lämna någon avstämning mellan effektiv och gällande skatt.

Har underlåtit att lämna någon förklaring till de temporära skillnaderna i enlighet med punkt 69 c) och g) i RR 9 Inkomstskatter.

Har underlåtit att uppfylla kraven i punkterna 26 och 68-72 i RR 25

Rapportering för segmentrörelsegrenar och geografiska områden.

Har underlåtit att lämna upplysningar i enlighet med punkten 30 i RR 19 Ersättningar till anställda.

Har underlåtit att lämna upplysningar enligt punkterna 38 och 72 i RR 27

Finansiella instrument: Upplysningar och klassificering.

Har underlåtit att lämna upplysningar i enlighet med punkt 36 i RR 8

Redovisning av effekter av ändrade valutakurser.

Har underlåtit att lämna upplysningar enligt punkt 28 i RR 6:99 Leasingavtal.

Duroc AB anser att deras redovisning är rätt, lite mera upplysningar men i övrigt bra.

Ledstiernan AB (2 och 3) (B)

Har beträffande upplysningar om intressebolag avvikit från kraven i punkt 26 e) i Redovisningsrådets rekommendation RR 13.

Har låtit kvitta vissa poster i strid med 2 kap. 3 § andra stycket årsredovisningslagen och punkt 32 i Redovisningsrådets rekommendation RR 22.

Ledstiernan AB anser att de har redovisat rätt och att redovisa som Övervakningspanelen vill skulle kunna skada deras intressebolag.

Borås Wäfveri AB (3) (B)

Har underlåtit:

- Att särredovisa verksamheter under avveckling enligt RR 19.

- Att specificera viktigare sålda tillgångs- och skuldkategorier i not till kassaflödesanalysen enligt punkten 36 d) i RR 7.
- Att lämna motivering till att en uppskjuten skattefordran redovisats på 20,7MSEK enligt punkten 70 i RR 9.
- Att lämna vissa specifika upplysningar gällande finansiella instrument och finansiell riskhantering enligt punkterna 38 och 72 i RR 27.
- *Borås Wäfveri AB anser att de har gjort fel och kommer till att bättra sig till näst kommande årsredovisning.*

ElektronikGruppen BK AB (2 och 3) (A)

- Har inte levt upp till upplysningskraven gällande segmentsredovisning i RR 25 punkterna 55-57 och 68-72.
- Har underlåtit att inkludera en separat sammanställning över förändringarna i eget kapital med upplysning om ackumulerade kursdifferenser enligt RR 22 och RR 8.
- *ElektronikGruppen BK AB anser att de har gjort fel och kommer till att bättra sig till näst kommande årsredovisning.*

Fingerprint Cards AB (2) (C)

- Har inte iakttagit punkterna 9 och 11 i Redovisningsrådets rekommendation RR 22 Utformning av finansiella rapporter.
- *Fingerprint Cards AB kommer att ändra en del till näst kommande årsredovisning.*

Affärsstrategerna AB (3) (B)

- Har inte lämnat de upplysningar som följer av punkt 69 c) i RR 9 Inkomstskatter.
- *Affärsstrategerna AB anser att de har redovisat rätt.*

Kungsleden AB (3) (B)

- Har inte på riktigt sätt behandlat fastighetsbeståndet i balans- och resultaträkningarna, tycker att de ska redovisas enligt RR 24.

- *Kungsleden AB anser att de har redovisat rätt när de har redovisat enligt RR 2 Varulager.*

Klövern AB (3) (A)

- Har inte på ett korrekt sätt behandlat fastighetsbeståndet i balans- och resultaträkningarna enligt RR 24.
- *Klövern AB har en annan uppfattning av vad lagen säger än Övervakningspanelen, men lovar att ändra sin redovisning till näst kommande år.*

Atlas Copco AB (2) (B)

- Punkterna 9 och 11 i Redovisningsrådets rekommendation RR 22 Utformning av finansiella rapporter inte har iakttagits på rätt sätt.
- *Atlas Copco AB anser att de har gjort rätt, att för att uppfylla punkt 61 i RR 1:00 så har 40 år ansetts som den mest lämpliga. Hänvisar också till vad FASB säger.*

Electrolux AB (2) (B)

- Har inte tagit hänsyn till punkterna 9 och 11 i Redovisningsrådets rekommendation RR 22 Utformning av finansiella rapporter.
- *Electrolux AB anser inte att de bryter mot någon lag när de använder sig av 40 års avskrivning på Goodwill.*

4.2.2 Material från 2003 års årsredovisningar

Assa Abloy AB (3) (A)

- Redovisar exklusive jämförelsestörande poster enligt RR 18, RR 25 och RR 9.

- Information saknas om tillgångar och skulder för de olika segmenten och att upplysningarna om periodens investeringar endast omfattar "nettoinvesteringar" enligt RR 25.
- Redovisningen av underskottsavdrag är bristfällig, eftersom upplysningar saknas om framtida skatteavdrag som inte motsvaras av redovisade uppskjutna skattefordringar enligt RR 9.
- *Assa Abloy AB anser att de har gjort fel och kommer till att bättra sig till näst kommande årsredovisning.*

Meda AB (3 och 4) (A)

- Har inte lämnat någon redogörelse om planerade, vidtagna och genomförda åtgärder med anledning av övergången till IFRS i enlighet med rekommendationen från Stockholmsbörsen från november 2003.
- Har inte lämnat upplysningar om mål policies, risker och verkligt värde avseende finansiella instrument i enlighet med vad som föreskrivs i RR 27, Finansiella instrument: upplysningar och klassificeringar.
- Har inte i enlighet med rekommendationen från Näringslivets Börskommitté Information om ledande befattningshavares förmåner ha lämnat uppgifter om fast respektive rörlig del av konsultarvodet har beräknats samt om de väsentligaste villkoren i avtal om framtida pension beträffande andra ledande befattningshavare.
- *Meda AB lovar att bättra sig inför kommande årsredovisning.*

Brio AB (3) (A)

- Har inte lämnat upplysningar om det verkliga värdet för varje slag av finansiella tillgångar och finansiella skulder i enlighet med vad som föreskrivs i RR 27, Finansiella instrument: Upplysningar och klassificeringar.
- *Brio AB lovar att bättra sig inför kommande årsredovisning.*

Anoto Group AB (2 och 3) (A)

- Har inte lämnat alla de upplysningar om primära och sekundära segment vad som föreskrivs i RR 25, Rapportering för segment – rörelsegrenar och geografiska områden.
- Har inte lämnat alla de upplysningar om finansiella instrument som föreskrivs i RR 27, Finansiella instrument: Upplysningar och klassificeringar.
- Har inte presenterat en sådan sammanställning över förändringar i eget kapital som avses i punkten 5 c) i RR 22, Utformning av finansiella rapporter.
- *Anoto Group AB erkänner att de har redovisat fel.*

Ratos AB (2 och 3) (A)

- Angående redovisning av segment, redovisningen strider mot RR22 och RR25.
- *Ratos AB lovar att bättra sig en del inför kommande årsredovisning.*

Electrolux AB (2) (B)

- Har i strid med punkt 9 i Redovisningsrådets rekommendation RR 22 Utformning av finansiella rapporter inte gjort någon reservation beträffande den avvikelse från gällande regler som ligger i avskrivningen av viss goodwill enligt en nyttjandeperiod om 40 år samt för att inte ha lämnat alla de övriga upplysningar till följd av avvikelsen som krävs enligt punkten 11 i samma rekommendation.
- *Electrolux AB anser inte att de bryter mot någon lag när de använder sig av 40 års avskrivning på Goodwill.*

Atlas Copco AB (2) (B)

- Har i strid med punkt 9 i Redovisningsrådets rekommendation RR 22 Utformning av finansiella rapporter inte gjort någon reservation beträffande den avvikelse från gällande regler som ligger i avskrivningen av viss goodwill enligt en nyttjandeperiod om 40 år samt för att inte ha lämnat alla de övriga upplysningar till följd av avvikelsen som krävs enligt punkten 11 i samma rekommendation.

- *Atlas Copco AB anser att de har gjort rätt, att för att uppfylla punkt 61 i RR 1:00 så har 40 år ansetts som den mest lämpliga. Hänvisar också till vad FASB säger.*

Karolin Machine Tool AB (1, 2, 3 och 4) (A)

- Har inte presenterat en sådan framställning över förändringar i eget kapital som avses i punkten 5 c) i RR 22, Utformning av finansiella rapporter.
- Har inte lämnat fullständiga tilläggsupplysningar om primära och sekundära segment i enlighet med RR 25, Rapportering för segment – rörelsegränar och geografiska områden.
- Har inte lämnat upplysningar om finansiella instrument på sätt som föreskrivs i punkterna 42 b) och 72 i RR 27, Finansiella instrument: upplysningar och klassificeringar.
- Har i strid med 3 kap. 3 § årsredovisningslagen ha redovisat posten avskrivning på koncerngoodwill i den funktionsindelade koncernresultaträkningen för 2003.
- Har inte lämnat all den information om ledande befattningshavares förmåner som krävs enligt punkterna 2, 3, 4 och 5 i NBK:s regler rörande information om ledande befattningshavares förmåner.
- *Karolin Machine Tool AB anser att det finns brister i deras redovisning och att de kommer att bättra sig till näst kommande års redovisning.*

4.2.3 Material från 2002 års årsredovisningar

Gambro AB (3) (B)

- Har redovisat en orealiserad förlust enbart som en ansvarsförbindelse, stämmer inte överens med RR 16.
- *Gambro AB anser inte att de har redovisat fel.*

FastPartner AB (3) (B)

- Har inte redovisat intresseföretag i koncern- och koncernbalansräkningen enligt kapitalandelsmetoden och för att

moderbolaget inte i samma årsredovisning lämnat sådana tilläggsupplysningar om intresseföretagen som avses i punkt 30 i Redovisningsrådets rekommendation RR 13.

- *FastPartner AB anser inte att de har redovisat fel.*

Klövern AB (3) (B)

- Har inte redovisat dotterföretaget Adcore i koncernredovisningen, strider mot RR 1:00.
- *Klövern AB anser inte att de har redovisat fel.*

Electrolux AB (2) (B)

- Har i strid med punkt 9 i Redovisningsrådets rekommendation RR 22 Utformning av finansiella rapporter inte gjort någon reservation beträffande den avvikelse från gällande regler som ligger i avskrivningen av viss goodwill enligt en nyttjandeperiod om 40 år samt för att inte ha lämnat alla de övriga upplysningar till följd av avvikelsen som krävs enligt punkten 11 i samma rekommendation.
- *Electrolux AB anser inte att de bryter mot någon lag när de använder sig av 40 års avskrivning på Goodwill.*

Atlas Copco AB (2) (B)

- Har i strid med punkt 9 i Redovisningsrådets rekommendation RR 22 Utformning av finansiella rapporter inte gjort någon reservation beträffande den avvikelse från gällande regler som ligger i avskrivningen av viss goodwill enligt en nyttjandeperiod om 40 år samt för att inte ha lämnat alla de övriga upplysningar till följd av avvikelsen som krävs enligt punkten 11 i samma rekommendation.
- *Atlas Copco AB anser att de har gjort rätt, att för att uppfylla punkt 61 i RR 1:00 så har 40 år ansetts som den mest lämpliga. Hänvisar också till vad FASB säger.*

Telelogic AB (3) (A)

- För att de anger rörelseresultatet före omstruktureringskostnad, bryter mot RR 4.
- *Telelogic AB lovade att ändra inför nästa årsredovisning.*

Bure Equity AB (1 och 3) (B)

- Händelser efter balansdagen, 77 % av nedskrivningarna gjordes för det fjärde kvartalet. Årsredovisningslagen, 2 kap. 4 § och punkt 4 i RR 26.
- *Bure Equity AB tycker att de har gjort rätt och hänvisar till årsredovisningslagen, 2 kap. 4 §, punkt 4 i RR 26, Händelser efter balansdagen, och punkt 22 i översättningen av IASCs "Framework for the preparation and presentation of financial statements".*

4.3 Kapitelsammanfattning

Vår undersökning utgår från sekundärdata som hämtas ur årsredovisningar, på Redovisningsrådets hemsida, från DN: s och DI: s webbsidor och från tidskriften Nordvästra Skånes tidning. Vi har en totalundersökning där målpopulationen är alla noterade bolag på Stockholmsbörsens A- och O-listor. Bortfallet i undersökningen var litet. Bortfallet beror bland annat på att det fanns bolag som gått i konkurs.

Vissa indelningar och val görs när det gäller storlek, bransch och revisionsbyråer. Det kvantitativa material som samlats in ska testas i SPSS och valda tester presenteras. Slutligen presenteras det kvalitativa insamlade materialet. Vissa indelningar görs när det gäller anmärkningarnas art och vad bolagen själv anser.

5. Analys

I detta kapitel för vi samman våra hypoteser och vårt empiriska material i analyser. Dessa presenteras med tillhörande tester som görs mellan vår beroende variabel – anmärkningar och de oberoende variablerna som satts upp i vår modell, för att se om det föreligger någon signifikans i hypoteserna. Resultatet presenteras och kommenteras kort.

5.1 Kvantitativ analys

Inledningsvis konstateras att eftersom vi har ett stort antal stickprov ($n > 30$) kan vi använda oss av parametriska tester avsedda för normalfördelning även om vårt material inte är normalfördelat. Detta innebär att vi inte behöver göra något test för att se om vårt material är normalfördelat. (Djurfeldt et al., 2003:241)

5.1.1 Testning av hypotes 1, 2 och 3

De olika faktorerna i vår modell antas påverka att bolag får en anmärkning eller ej. Vi testar hypoteserna i syfte att de kan vara en förklarande faktor till vad som påverkar att bolag får anmärkningar.

5.1.2 Testning av hypotes 1

H_1 : Det finns ett negativt samband mellan storlek på bolaget och sannolikheten att få anmärkning!

Det görs ett T-test eftersom vi har en grupp med kvalitativa data och en grupp med löpande värden – kvantitativa värden. Testen görs på omsättning, balansomsättning och antal anställda i bolagen och för vart och ett av åren, för att se om det finns något samband mellan anmärkningarna och storleken på bolagen. Testet görs även på sammanslagningen av åren för att säkerställa att

en eventuell signifikans inte är en tillfällighet, utan håller även när data från alla åren slås samman.

Eftersom varianserna i de båda grupperna ingen anmärkning och anmärkning är så olika som de är, får man titta på p -värdet på lite olika sätt, beroende på om Levene's test är signifikant eller ej.

Equal variances assumed- om det förutsätts att varianserna är lika eller i vilket fall inte tillräckligt olika.

Equal variances not assumed- då varianserna i de båda grupperna är tillräckligt olika, så kan SPSS korrigera för dem. Utfallet kan således ha avgörande betydelse för om ett bivariat samband är signifikant eller ej.

Storlek mätt i omsättning

T-testen visar en icke signifikans för alla år var för sig. Sammanslagningen av åren visar en svag tendens med ett signifikant värde på 7,5 %. Sammanslagningen klarar alltså en konfidensgrad på 90 % och visar en svag tendens till att omsättning kan påverka om bolag får anmärkning just för åren 2002-2004. (Se bilaga 2, tabell nr 1) Storlek, mätt i omsättning kan därmed vara en förklarande variabel till att bolag får anmärkning.

Storlek mätt i balansomslutning

T-testen visar en icke signifikans för alla år var för sig. Inte heller sammanslagningen av åren påvisar någon signifikans. (Se bilaga 2, tabell nr 2) Då testen inte visar på någon signifikans finns inget samband mellan storlek, mätt i balansomslutning och anmärkningar och är därmed inte en förklarande variabel till att bolag får anmärkning.

Storlek mätt i antal anställda

T-testen visar en svag tendens för år 2002 och för sammanslagningen för 2002-2004. Utfallet visar en svag signifikans på 7 % för år 2002 och på 9,7 % för sammanslagningen för åren 2002-2004. Testet för år 2002 och för sammanslagningen av åren 2002-2004 klarar alltså en konfidensgrad på 90 % och visar en svag tendens till att antal anställda kan påverka om bolag får anmärkning. (Se bilaga 2, tabell nr 3) Testen för år 2003 och 2004 påvisar inga

signifikanta värden. Eftersom det visade på en svag signifikans för år 2002 och sammanslagningen av åren så finns en tendens till att storlek, mätt i antal anställda kan vara en förklarande faktor.

Sammanfattning:

Då testet påvisar att det inte finns något samband mellan storlek, mätt i balansomslutningen, har vi inte belägg för påståendet att det finns ett samband mellan att bolag får anmärkning och storleken på bolagen, mätt i balansomslutningen. Slutsatsen är att balansomslutningen inte tenderar att vara en påverkande faktor.

Storleks variabeln, mätt i omsättning och antal anställda, visar på en svag signifikans i att ju större bolaget är desto större sannolikhet att bolag får en anmärkning. Detta kan bero på att de stora bolagen har större medietryck och bolagen kanske då försöker visa ett bättre resultat än vad som ger en rättvisande bild. Så lägger man ihop storlek, mätt i omsättning och i antal anställda kan man skönja en svag tendens och vi förkastar således inte hypotesen.

5.1.3 Testning av hypotes 2

H₂: Det finns ett samband mellan branschen och sannolikheten att få anmärkning!

Det görs ett Chi²-test då vi har två grupper med kvalitativ data. Chi²-testet görs för vart och ett av de åren som Övervakningspanelen har kritiserat bolagen med anmärkningar, för att se om det finns någon skillnad i att bolag får anmärkningarna och branschen. Testet görs även på sammanslagningen av åren för att säkerställa att en eventuell signifikans inte är en tillfällighet.

I genomsnitt är det 50 % av cellerna som har ett förväntat värde som är mindre än fem (Se bilaga 3, tabell nr 4). Gränsen går vid 20 % och ett Chi²-test kan inte göras. I sådana fall kan man slå samman kategorier, det vill säga minska

antalet celler i tabellen, för att härigenom öka de förväntade frekvenserna och därefter göra ett Fishers exakta test. Ett Fishers exakta test kan man göra när det förväntade antalet observationer i cellerna är litet.

En gruppering görs ej eftersom vi inte vill slå ihop en bransch med en annan. Varje bransch ses som unik, eftersom det poneras att bolagen inom samma bransch tenderar ha likriktning eller tar efter varandra och blir därför mer lika inom samma genrer. Variablerna i vårt material görs istället om så att man kan ställa en bransch i förhållande till de övriga, för att förklara om just den branschen har ett samband med att bolagen får en anmärkning.

Därefter görs ett Fishers exakta test på för var och en av de nya variablerna. Det görs ett test för vart och ett av åren för att se om det finns något samband mellan anmärkningarna och vilken bransch bolagen verkar inom. Testet görs även på sammanslagningen av åren för att säkerställa att en eventuell signifikans inte är en tillfällighet.

Testen för vart och ett av åren visar inte på någon signifikans (se bilaga 3, tabeller 5 – 7). Sammanslagningen av åren visar inte heller på någon signifikans (Se bilaga 3, tabell nr 8). Bolagen inom de olika branscherna får olika antal anmärkningar. Vissa branscher finns inga bolag representerade med anmärkningar. Detta kan bero på att antalet bolag inom varje bransch varierar.

Testen visar på att det inte finns något samband mellan vilken bransch bolaget verkar inom och att bolagen får anmärkning och därför förkastar vi hypotesen.

5.1.4 Testning av hypotes 3

H₃: Det finns ett samband mellan bolagens revisionsbyrå och sannolikheten att få anmärkning!

För att se om det finns något samband mellan anmärkningarna och valet av revisionsbyrå som anlitas, görs ett Chi²-test för vart och ett av de åren som Övervakningspanelen har kritiserat bolagen i anmärkningar. Detta för att se om det finns ett samband och inte är en slumpmässig skillnad i den observerade populationen som anlitar samma revisionsbyråer och inte fått anmärkningar, mot de i populationen som anlitar samma revisionsbyrå men fått anmärkningar. Testet görs även på sammanslagningen av åren för att säkerställa att en eventuell signifikans inte är en tillfällighet.

I genomsnitt är det 56,3 % av cellerna som har ett förväntat värde som är mindre än fem (Se bilaga 4, tabell nr 9). Gränsen går vid 20 % och ett Chi²-test kan inte göras. I sådana fall slår vi samman kategorier, det vill säga minska antalet celler i tabellen, för att härigenom öka de förväntade frekvenserna och därefter göra ett Fishers exakta test. Ett Fishers exakta test kan man göra när det förväntade antalet observationer i cellerna är litet.

En gruppering görs där de 4 största revisionsbyråerna läggs ihop. Det kan förutsättas att om bolagen valt utav de största byråerna, eller om bolagen valt av de mindre, påverkar detta om man får en anmärkning eller ej. Ernst & Young, Öhrlings PriceWaterhouseCoopers, KPMG och Deloitte & Touche bildar en grupp – de 4 största och de övriga, Lindebergs Grant Thornton, SET revisionsbyrå och om man haft mer än en revisionsbyrå per år bildar en grupp – övriga. Fishers exakta test visar om det finns ett samband mellan två variabler, här mellan antal anmärkningar och vilken revisionsbyrå bolaget valt att använda.

Vid gruppering på detta sätt framkom inga signifikansvärden som klarar 90- eller 95 % regeln. Så inget samband, inte ens ett svagt, kan påvisas utan

skillnaden i den observerade populationen och att bolagen får anmärkningar ses som slumpmässig (Se bilaga 4, tabell nr10).

En gruppering gör att det inte går att påvisa om det finns någon skillnad i om man väljer något av de största bolagen. Varje revisionsbyrå kan ses som unik då det poneras att revisorerna inom samma byrå tenderar att ha en likriktning för att revisorerna tar efter varandra, eller för att de är specialinriktade på något. Variablerna i vårt material görs istället om, på liknande sätt som för bransch variabeln, så att man kan ställa en revisionsbyrå i förhållande till de övriga för att förklara om just den byrån har ett samband med att bolagen får en anmärkning. Ett Fishers exakta test görs för att se om det framkommer en skillnad i den observerade populationen.

Testen för vart och ett av åren visar inte på någon signifikans (Se bilaga 4, tabell nr 11 – 13). Det framkommer inte heller i sammanslagningen av åren några signifikanta värden som klarar de uppsatta gränserna. (Se bilaga 4, tabell nr 14). Vissa revisionsbyråer är inte representerade med bolag som fått anmärkningar. Detta kan bero på att antalet bolag inom en revisionsbyrå varierar. Då det inte finns signifikans för att någon av revisionsbyråerna skulle påverka om bolagen får anmärkning eller ej, så förkastas hypotesen, alla har ett p-värde som är över det tillåtna i både 90- och 95 % nivån.

5.1.5 Sammanfattning av hypotestestning

H₁: Vi förkastar inte hypotesen att det finns ett samband mellan storleken mätt i omsättning, balansomslutning och antal anställda och sannolikheten att bolag får anmärkning.

H₂: Vi förkastar hypotesen att det finns ett samband mellan vilken bransch bolaget verkar inom och sannolikheten att bolag får anmärkning.

H₃: Vi förkastar hypotesen om att det finns ett samband mellan vilken revisionsbyrå bolagen anlitar och sannolikheten att bolag får anmärkning.

5.2 Kvalitativ analys

Vi kommer här att analysera vårt material som är av kvalitativ art. Studien visar att de flesta bolagen på Stockholmsbörsens A – och O – listor inte har fått några anmärkningar alls, under de år Övervakningspanelen har verkat. Övervakningspanelen har gjort 28 anmärkningar på 23 bolag och vår studie omfattar de 267 bolag, för vart år som var noterade på Stockholmsbörsen, alltså $267 \cdot 3 = 801$. Det är alltså 3.5 % av bolagen på Stockholmsbörsen som fått en anmärkning under de tre åren som undersökningen sträcker sig över. Antalet anmärkningar som Övervakningspanelen gjort uppdelat per år, visas i nedanstående tabell. (Tabell nr 1 nedan)

Tabell nr – 1
Anmärkningar per år

År	Anmärkningar (st)
2002	7
2003	7
2004	14
Total	28

Sannolikheten att bolag ska få en anmärkning är alltså 3,5 %. Av de fem anmärkningar som var återkommande fick ett bolag en anmärkning till och två bolag fick två anmärkningar och de delas upp på tre bolag.

Vid analys av anmärkningarnas art framkom att de flesta anmärkningarna uppkom på grund av att normerna inte följs rätt (se ovan kapitel 4.2). Det var bara 3 av 28 anmärkningar som uppkom på grund av att man redovisat fel med hänsyn till årsredovisningslagen. Detta innebär att ungefär 11 % av de anmärkta inte har följt lagen rätt, dessa 11 % har alltså varken följt lagen eller normerna rätt. Alla de 28 anmärkningarna det vill säga 100 %, har uppkommit på grund av att man inte har följt normerna rätt, 2 av de anmärkta bolagen det vill säga 7 % har dessutom brutit mot någon ytterligare rekommendation till exempel Näringslivets börskommittés rekommendationer.

För att få en klarare bild av vilka slags normer som bolagen bryter mot så gjordes en analys av vilka av Redovisningsrådets rekommendationer som var vanligast att bolagen inte följt på rätt sätt. (Se även diagram nr 1 nedan)

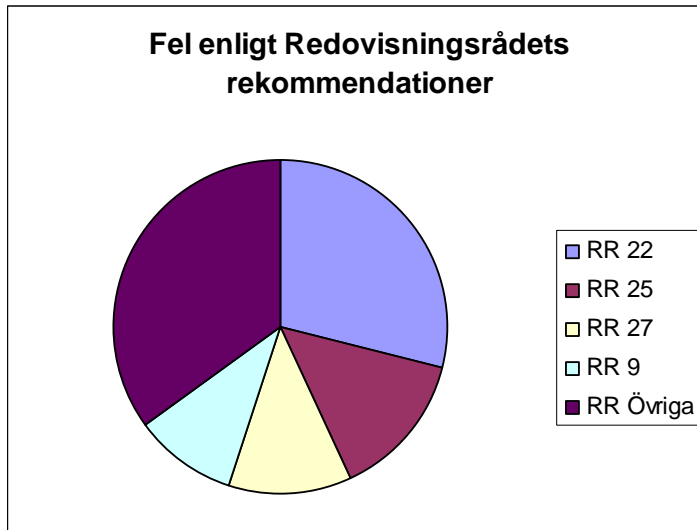

Diagram nr 1 – Fel enligt Redovisningsrådets rekommendationer

- Det var ungefär 29 % av Övervakningspanelens anmärkningspunkter som var fel enligt RR 22, utformning av finansiella rapporter. Ett exempel på fel enligt RR 22 är Wedins Skor och Accessoarer AB som har underlåtit att inkludera separat sammanställning över förändringarna i eget kapital i enlighet med punkterna 5, 10, 42 och 70 i RR 22.
- Cirka 14 % uppkom på grund av fel enligt RR 25, rapportering för segment – rörelsegrenar och geografiska områden. Ett exempel på fel enligt RR 25 är ElektronikGruppen BK AB som inte har levt upp till upplysningskraven gällande segments redovisning i RR 25 punkterna 55-57 och 68-72.
- Ungefär 12 % uppkom på grund av fel enligt RR 27, finansiella instrument: Upplysningar och klassificering. Ett exempel på fel enligt RR 27 är Borås Wäfveri AB som har underlåtit att lämna vissa specifika upplysningar gällande finansiella instrument och finansiell riskhantering enligt punkterna 38 och 72 i RR 27.

- Cirka 10 % uppkom på grund av fel enligt RR 9, inkomstskatter. Ett exempel på fel enligt RR 9 är Assa Abloy AB som har en bristfällig redovisning av underskottsavdrag, detta eftersom upplysningar saknas om framtida skatteavdrag som inte motsvaras av redovisade uppskjutna skattefordringar enligt RR 9.
- De resterande 35 % uppkom på grund av fel enligt övriga RR, ett exempel är Ledstiernan AB som har beträffande upplysningar om intressebolag avvikit från kraven i punkt 26 e) i Redovisningsrådets rekommendation RR 13.

Ungefär 39 % av de anmärkta bolagen tycker att de har redovisat fel och lovar att bättra sig inför kommande årsredovisning. Medan cirka 54 % av bolagen tycker att de har redovisat rätt och att Övervakningspanelen har fel. Det är ungefär 7 % av bolagen som tycker att de har redovisat fel på en del, men att den resterande delen är rätt. (Se diagram nr 2 nedan)

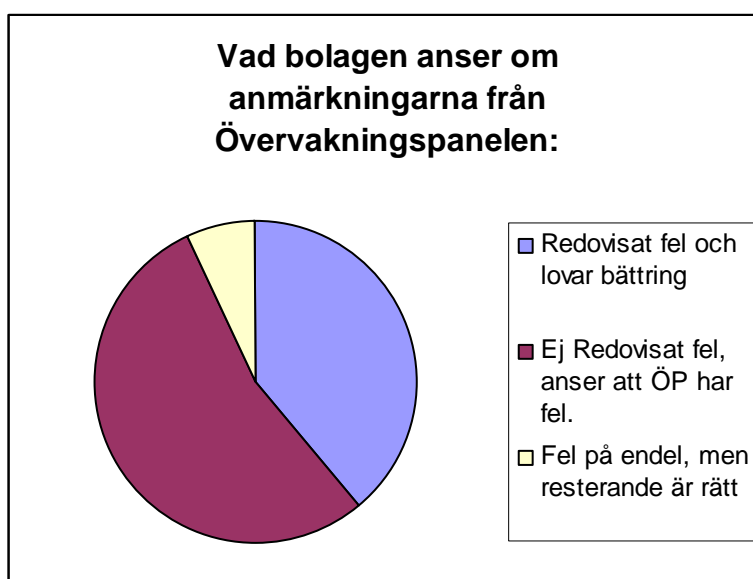

Diagram nr 2 – Vad bolagen anser om situationen med anmärkningar

Lägger man ihop de bolag som anser att de gjort fel med de bolag som anser att de gjort delvis fel kommer man upp i 46 % som anser att de gjort fel på något sätt.

Vi tyckte det skulle vara intressant att se om bolagens attityd gentemot anmärkningarna ändrat sig från år till år, så därför gjorde vi en analys av detta. Det visade sig att det fanns skillnader i vad bolagen tyckte från år till år. År 2002 så var det 86 % av bolagen som tyckte att de hade redovisat rätt trots anmärkningen från Övervakningspanelen. År 2003 var det 75 % och år 2004 var det 54 % som tyckte att de hade redovisat rätt och att Övervakningspanelen hade fel. (Se diagram nr 3 nedan)

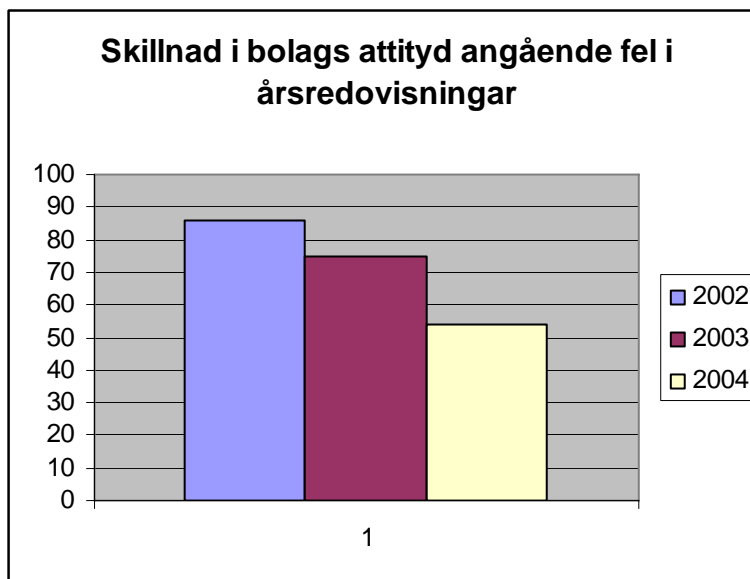

Diagram nr 3 – Skillnad i bolags attityd till anmärkningar genom åren

Men trots att så många ansåg sig ha redovisat rätt, så har bara ett fåtal bolag återkommit året därpå med en ny anmärkning. Kan detta bero på att bolagen inte vill erkänna att de har redovisat fel, men har själva förstått det och att detta har lett till att de har ändrat sin redovisning. Hur kommer det sig att bolagens attityd har ändrats från år 2002 till år 2004, är det för att bolagen har fått mer kunskap och förståelse för hur man ska tolka rekommendationerna eller är det mera acceptabelt att göra fel?

6. Slutsats

I detta kapitel presenteras våra slutsatser och våra egna återspeglings. Som avslut ger vi förslag på fortsatt forskning.

6.1 Hypotes 1, 2 och 3

Finns det då någon faktor som kan förklara att bolag får anmärkning, förutom det faktum att de har gjort fel i sin årsredovisning. Vidare vill vi enligt agentteori, positiv redovisningsteori, institutionellteori och legitimitetsteori se om det finns någon faktor som kan förklara att anmärkningar uppstår. I vår modell poneras det att storlek, bransch och revisionsbyrå kan vara förklarande faktorer till att bolag får anmärkningar.

6.1.2 Hypotes 1: Storlek

I teoriavsnittet argumenteras att stora bolag har större press på sig från exempelvis finansanalytiker och andra intressenter. (Prencipe, 2004) Ju större bolaget är desto större blir medietrycket. Stora börsbolag torde vara känsligare för påtryckningar från media. (Watts & Zimmerman, 1990) Således kan storlek på börsbolag vara avgörande för om bolag får anmärkning eller ej. Därför påstår vi att stora börsbolag fick färre anmärkningar än mindre börsbolag och därmed minskade risken för att stora börsbolag skulle få negativ publicitet.

Resultatet i testerna påvisar att det inte finns något samband mellan storlek, mätt i balansomslutningen och sannolikheten att få en anmärkning. Däremot finns ett svagt samband mellan storlek, mätt i omsättningen och antal anställda och sannolikheten att få en anmärkning.

Det finns således vissa tendenser till att ju större bolag, desto större är sannolikheten att få en anmärkning. Detta kan bero på att de stora bolagen har större medietryck och bolagen kanske då försöker visa ett bättre resultat än vad som ger en rättvisande bild. Då testen endast påvisar en tendens till samband, kan vi inte säga med säkerhet att storlek på bolag påverkar att de får anmärkning. Därför förkastar vi inte hypotesen.

Slutsatsen är således att det är något mer än storlek på bolagen som påverkar om bolag får anmärkning. Detta kan bero på att det är något oklart vad variabeln storlek mäter, vad säger att det vi mätt avspeglar storleken på bolagen i Sverige? De flesta av bolagen som var noterade på Stockholmsbörsens A- och O-listor var koncernbolag och alla koncernbolag i Sverige idag måste följa samma regler enligt IFRS. Det gör att de flesta bolag tenderar att redovisa samma sorts information oavsett storlek.

6.1.3 Hypotes 2: Bransch

I teoriavsnittet argumenteras att bolag använder sig av redovisning som ett verktyg för att legitimera sig och mängden information som redovisas var större hos bolag som verkade i miljökänsliga branscher (Cho & Patten, 2006). Detta relateras till att vissa branscher är mer känsliga för negativ publicitet än

andra. Bolagen måste bedöma varje grupp av intressenters krav som reagerar på bolagets agerande för att kunna ta hand om dessa på ett lämpligt sätt (Ljungdahl, 1999), därför är bolag i vissa branscher mer känsliga för negativ publicitet än bolag i andra branscher och antas få fler anmärkningar än andra. Detta för att olika branscher kanske väljer att redovisa på olika sätt och tar efter bolag i samma genrer.

Organisationer har en press på sig att handla enligt ett visst mönster för att få likriktning och efter en tid kommer organisationerna att ta efter varandra och blir på så sätt legitima genom andra organisationer i samma genrer (DiMaggio & Powell, 1983) Därför påstår vi att legitimitetsteorin i samband med institutionellteori kan hjälpa till att förklara om bolag i en viss bransch får mer anmärkningar än bolag i andra branscher, för att bolag tenderar att ta efter andra bolag som är legitima i sin utgivning av redovisningsinformation.

Resultatet i analyskapitlet gjorde att vi förkastade hypotesen. Vi kan således inte dra slutsatsen att bolag i den ena eller andra branschen tar efter andra bolag i samma genrer som gör att bolag får anmärkning och därför kan bransch inte vara en förklarande faktor till att bolag får anmärkning.

Slutsatsen är således att det är något annat än bransch som påverkar om bolag får anmärkning. Uppdelningen av kategorierna kan vara helt sned. De som sysslar med exempelvis finans och fastighet kan ha vitt skilda verksamheter. Det ena kan vara ett kreditbolag som lämnar ut krediter till olika låntagare och det andra kan vara ett bolag som upplåter fastigheter. Hade indelningen varit snävare så att alla inom samma genrer hade hamnat rätt, så hade kanske resultatet varit annorlunda och de hade kanske fortfarande rättat sig efter de regler som omgivningen ställer och tar efter varandra och får en likriktning.

Man kan också se det som om alla branscher tenderar att likna varandra för att de tar efter bolag i andra branscher, gränsen mellan branscherna suddas ut och man tar efter andra bolag som är legitima i sin utgivning av redovisningsinformation. Detta stöds av legitimitetsteorin och den institutionella teorin.

6.1.4 Hypotes 3: Revisionsbyrå

I teoriavsnittet argumenteras att revisionsbyråer inte är lika i sin granskning och att revisorn kan agera för egen nytta. Människor ser till sitt eget bästa i första hand och agerar i eget intresse i syfte att nyttomaximera. (Watts & Zimmerman, 1978) Agerar revisorn för sitt eget bästa, ser han till att bolagen inte får anmärkningar så att han får behålla sitt uppdrag. Om bolagen får negativ publicitet på grund av en anmärkning från Övervakningspanelen så drabbar det också revisorn (Nilsson, 2005). Företagsledningen kan genom sin kontroll över redovisningen och sina goda kontakter med revisorerna manipulera bolagets redovisningsmätt. (Nilsson, 2005)

Organisationer har en press på sig att handla enligt ett visst mönster för att få likriktning (DiMaggio & Powell, 1983). Revisorerna inom samma byrå tenderar att bli mer lika varandra för att de imiterar varandra och bra koncept som redan finns i de bolag de granskar. Revisionsbyrån kan också vara specialinriktad på något område som gör att revisorerna blir mer lika varandra inom byrån. Därför tror vi att PAT och agentteorin tillsammans med den institutionella teorin kan förklara att alla revisionsbyråer inte är lika i sin granskning och sambandet mellan valet av revisor och att det påverkar andelen anmärkningar för bolagen. Förhållandet mellan revisorn och bolaget spelar in och att varje revisionsbyrå ses som unik för att de tenderar att få likriktning inom byrån.

Resultatet i analyskapitlet gjorde att vi förkastade hypotesen. Vi kan således inte dra slutsatsen att alla revisionsbyråer inte är lika i sin granskning och därför kan valet av revisionsbyrå inte vara en förklarande faktor till att bolag får anmärkning.

Slutsatsen är således att det är något annat än vilken revisionsbyrå man anlitar, som påverkar att bolag får en anmärkning. De stora revisionsbyråerna har tendens att resonera med varandra när det kommer nya regler så att byråerna emellan blir mer likriktade. De tar alltså efter varandra mellan bolagen också,

inte bara inom bolagen och detta stöds av de imiterande och normativa isomorfismerna i den institutionella teorin (DiMaggio & Powell, 1983)

6.1.5 Sammanfattning av våra slutsatser för hypotes 1 – 3

Avslutningsvis en sammanfattning på vad som framkom i den kvantitativa delen i vår studie om Övervakningspanelen. Vad kan då förklara att bolag får anmärkningar, förutom det faktum att de gjort fel i sina finansiella rapporteringar/årsredovisningar? De flesta av våra förklarande hypoteser förkastas (bransch och revisionsbyrå).

Andelen anmärkningar som Övervakningspanelen kritiserat bolagen med kan ha inverkan på resultatet. Hade Övervakningspanelen funnits i fler år hade vi haft större underlag till studien och sannolikt fler anmärkningar att jämföra med och kanske fått fram ett säkrare/annorlunda resultat.

Hade vi haft snävare indelning i våra grupper eller en helt annan indelning så hade kanske resultatet blivit annorlunda.

En sak som också kan ha påverkat är att bolagen faktiskt har fått dubbelt så många anmärkningar år 2004, än vad de fick för 2002 och 2003. En anledning till detta kan vara att bolagen har gjort fel tidigare i sina årsredovisningar, men att Övervakningspanelen inte givit dem någon anmärkning för att de troligtvis trodde att felet endast var tillfälligt.

Storlek mätt i omsättning och antal anställda kan vara en förklarande variabel som kan påverka att bolag får anmärkning. Ju större bolag, desto större sannolikhet att få anmärkning i sin årsredovisning. Även om denna faktor tenderar att påverka, är storlek inte den enda förklarande variabeln som påverkar att bolag får anmärkning. Storlek kan vara en förklarande faktor, men bolag påverkas av så mycket i deras omgivning som vi inte tagit hänsyn till i vår studie. Slutsatsen är således att det är något mer än storlek som påverkar om bolag får anmärkning.

6.2 Varför anmärkning?

Som vi nämnt innan är det uppenbart att några bolag har gjort fel i sin finansiella redovisning som lett till anmärkningar från Övervakningspanelen. Vad är det då för fel bolagen har gjort? Slutsatsen är att det är framförallt norm fel som gör att bolagen får anmärkningar från Övervakningspanelen. Alla bolagen som har fått en anmärkning har fått det på grund av att man inte följt Redovisningsrådets rekommendationer på rätt sätt. Vissa bolag har även gjort fel enligt årsredovisningslagen och några bolag har även gjort fel enligt andra rekommendationer än de som Redovisningsrådet ger ut.

Anser då bolagen själva att de gjort fel? Mer parten av bolagen anser att de har redovisat rätt, trots anmärkning från Övervakningspanelen. Om man läser bolagens svar på Övervakningspanelens kritik så får man, enligt oss, uppfattningen att detta kan bero på att bolagen och Övervakningspanelen har olika uppfattning av hur man ska följa lagarna och normerna på rätt sätt.

Det var en liten del av bolagen som inte ville redovisa enligt gällande lagar och normer för att det skulle kunna skada bolaget. Enligt oss kan det bero på att agenten har mer information än principalen och att detta beror på att agenten får för lite incitament för att ge ut mer information. Om principalen hade ökat andelen incitament i form av exempelvis högre bonus i utbyte mot mer information, så hade denna informations makt som agenten har i dessa bolag minskat.

Hur hanterar då bolagen situationen med anmärkningarna? Återkommer samma bolag från år till år, med anmärkningar? Det är endast ett fåtal bolag som återkommer med anmärkningar och att dessa bolag återkommer kan bero på att de hinner lämna ifrån sig ytterligare en årsredovisning innan anmärkningarna är färdigställda från Övervakningspanelen för årsredovisningen året innan. I vår undersökning framkom också att bolagens attityd mot Övervakningspanelens anmärkningar ändrades över tiden. År 2002 ansåg nästan alla bolagen att de redovisat rätt, trots kritik från Övervakningspanelen. År 2004 så var det bara lite mer än hälften som ansåg sig ha redovisat rätt trots kritiken. Denna attitydförändring kan bero på att

Övervakningspanelen har blivit mer legitim i samhället. Att bolagen har förstått att en anmärkning från Övervakningspanelen skapar mycket negativ publicitet. Bolagen trodde kanske inte att det skulle bli så stort medietryck kring Övervakningspanelens anmärkningar som det blev.

Detta sammantaget tyder på att Övervakningspanelens existens har lett till en mera likriktad och enhetlig inriktning för bolagen. Övervakningspanelen tenderar således att ha någon sorts preventiv effekt på de noterade bolagen på Stockholmsbörsen.

6.3 Förslag till fortsatt forskning

Då denna studie innehåller så få antal anmärkningar så skulle det behöva göras fortsatta studier, där man även undersöker åren innan Övervakningspanelen startades. Rolf Rundfelt har under 13 år sammanställt börsbolagens tendenser till fel i årsredovisningar i en bok om året. Detta leder kanske till signifikanta samband, eller att man hittar nya oberoende variabler som kan förklara att bolag får anmärkningar.

En fråga som skulle vara intressant att få klarhet i är om det nya systemet, som ska införas, blir bättre. Kommer Finansinspektionen, som blir den myndighet som ansvarar för redovisningstillsynen, kunna fånga de bolag som gör fel i sina årsredovisningar som leder till en mer likriktad kapitalmarknad där alla bolag riktar in sig i ledet.

Vidare hade det varit intressant att veta vad bolagen och revisorerna/byråerna anser om Övervakningspanelens arbete. Även för att se om det är någon skillnad i de anmärkta bolagens åsikt jämfört med de bolag som inte har blivit kritiserade med anmärkningar.

6.4 Kapitelsammanfattning

Finns det då någon faktor som kan förklara att bolag får anmärkningar. I vår modell poneras det att storlek, bransch och revisionsbyrå kan vara förklarande faktorer till att bolag får anmärkningar. Den enda faktorn som tenderar att påverka att bolag får anmärkning är storlek på bolagen.

Ju större bolag, desto större sannolikhet att få anmärkning i sin årsredovisning. Då testen endast påvisar en svag signifikans, kan vi inte säga med säkerhet att storlek påverkar att bolag får anmärkning. Därför förkastar vi inte storlekshypotesen.

Även om denna faktor tenderar att påverka, är storlek så klart inte den enda förklarande faktorn som påverkar att bolag får anmärkning. Bolag påverkas av så många andra faktorer i deras omgivning som vi inte har tagit hänsyn till i vår studie. Räkner man in observationerna som är gjorda av Rolf Rundfelt och sammanställda i böcker under 13 år innan Övervakningspanelen startade, hade detta kanske påvisat fler faktorer som kan påverka om bolag får anmärkning eller ej.

Vad var det då för fel som bolagen blev anmärkta för? Det visade i studien att alla bolag som fått anmärkning hade brutit mot någon av rekommendationerna från Redovisningsrådet. Vissa bolag hade dessutom brutit mot årsredovisningslagen och några bolag hade även brutit mot andra rekommendationer än de som Redovisningsrådet ger ut. Detta kan enligt oss bero på att bolagen och Övervakningspanelen har olika uppfattning av hur man ska följa lagarna och normerna på rätt sätt.

Vad ansåg då bolagen, hade de gjort fel i sin redovisning av de finansiella rapporterna som skulle leda till en anmärkning? Det framkom i studien att bolagens attityd mot Övervakningspanelens anmärkningar ändrades över tiden. Under det sista året, 2004, var det fler som tyckte att de verkligen hade gjort de fel som Övervakningspanelen anmärkte på.

Detta sammantaget tyder på att Övervakningspanelens existens har lett till en mera likriktad och enhetlig inriktning för bolagen. Övervakningspanelen tenderar således att ha någon sorts preventiv effekt på de noterade bolagen på Stockholmsbörsen.

Källförteckning

- Aronsson, Åke (1999) *SPSS en introduktion till basmodulen*, studentlitteratur, Lund
- Artsberg, Kristina (2005) *Redovisningsteori: -policy och - praxis, 2:a upplagan*, Liber Ekonomi, Malmö
- Axelsson, Monica; Broberg, Pernilla & Schéle, Charlotta (2005) *'Nedskrivningar - för en rättvisande bild eller i eget intresse?'* Kandidatuppsats Institutionen för Ekonomi, Högskolan Kristianstad
- Balans (2006) 'Övervakningspanelen läggs ner', *Balans*, Västra Aros AB, nr. 11 sid. 7
- Broberg, Carl; Gustavsson, Ingemar & Lindbäck, Martin (2004) *'Livet med Övervakningspanelen'* Magisteruppsats Ekonomi Högskolan, Lund
- Broberg, Pernilla (2006) *'Vad förklarar variationer i frivillig information?'* Magisteruppsats Institutionen för Ekonomi, Högskolan Kristianstad.
- Cho, Charles. H & Patten, Dennis. M (2006) 'The role of environmental disclosures as tools of legitimacy: A research note', *Elsevier Ltd*, Canada
- Deegan, Craig & Unerman, Jeffrey (2006) *Financial Accounting Theory*, McGraw-Hill Education, Berkshire
- DiMaggio, Paul J & Powell, Walter W (1991) *The new institutionalism in organizational analysis*, The university of Chicago press, United State of America, ursprungligen en artikel av **DiMaggio, Paul J & Powell, Walter W** (1983) The iron cage revisited: Institutional isomorphism and collective rationality in organizational fields, *American Sociological Review*, nr 48, April
- Djurfeldt, Göran; Larsson, Rolf & Stjärnhagen, Ola (2003) *Statistiskverktygslåda - samhällsvetenskaplig orsaksanalys med kvantitativa metoder*, Studentlitteratur, Lund
- Far Förlag (2005) *Revision - En praktisk beskrivning*, Far Förlag, Kristianstad Boktryckeri
- Finansinspektionen – Promemoria (2006) Tiger, Jenny, hämtad på [www.fi.se/templates/newslispage___639.aspx] *Nya regler om redovisningstillsyn*, Redovisningsenheten, 28 april, Stockholm
- Gray, Sidney. J; Meek, Gary. K & Roberts, Claire. B (1995) 'International capital market pressures and voluntary annual report disclosures by U.S and U.K multinationals', Blackwell Publishers Ltd. USA

- Gröjer, Jan Erik (2006) 'Låt blodhundar nosa upp suspekta företag', *Dagens Industri*, 6 november
- Holmetun, Mattias & Johansson, Robert (2001) *Revisorn vs Intressenter – Bedömningsgap eller Harmoni*, Kandidatuppsats Institutionen för Ekonomi Högskolan Kristianstad
- Ljungdahl, Fredrik (1999) *Utveckling av miljöredovisning i Svenska börsbolag – praxis, begrepp, orsaker*, Lunds universitets press, Lund
- Malmqvist, Peter (2006) 'Ánsvarslöst att sluta övervaka redovisningen', *Dagens Industri* 20 oktober
- Malmqvist, Peter (2006) 'Blodhundsmodellen missar problemet', *Dagens Industri*, 8 november, sid 4
- Nilsson, Stellan (2005) *Redovisningens normer och normbildare*, Studentlitteratur, Stockholm
- Nord Västra Skånes Tidningar 2006-05-18/A20 Börsen
- Olsson, Hanna; Sjö Dahl, Linus & Svensson, Johan (2005) 'Rotationskravets inverkan på revisionskvaliteten', Kandidatuppsats Institutionen för Ekonomi Högskolan Kristianstad, **Collin, Sven-Olof & Tagesson, Torbjörn**, (2006) 'Does auditor rotation influence audit quality: The contested hypotheses tested on Swedish data' Work in paper series 2006:4
- Prencipe, Annalisa (2004) 'Proprietary costs and determinants of voluntary segment disclosure: evidence from Italian listed companies', European accounting review
- Saunders, Mark; Lewis, Philip & Thornhill, Adrian (2007) *Research Methods for Business Students*, Pearson Education Limited, England
- Tiger Jenny, redovisningsenheten (2006) 'Nya regler om redovisningstillsyn', **Finansinspektionen promemoria**, finansinspektionens hemsida, 28 april [<http://www.redovisningsradet.se/panel-verksam.html#>]
- Watts, Ross. L & Zimmerman, Jerold. L (1978) 'The Demand for and Supply of Accounting Theories: The Market for Excuses' The accounting review, Vol. LIV, No. 2, April 1979
- Watts, Ross. L & Zimmerman, Jerold. L (1990) 'Positive accounting theory: A ten year perspective' The accounting review, Vol 65, No 1
- Wennberg, Inge (2006) 'Vem har koll på aktiemarknaden', *Nytt från Revisorn*, Far förlag, Katrineholm, 12 oktober, sid.10-12

Balans:

<http://www.balans.farsrs.se>

Dagens Industri:
<http://www.di.se/börs>

Dagens Nyheter:
<http://www.dn.se>
Branschindelning[<http://bors.www.dn.se/dn/site/overview.page>]hämtad [2006-12-26]

Ecovision:
www.ecovision.se/

Finansinspektionen:
<http://www.fi.se>

Nytt från revisorn:
<http://www.nyttfrånrevisorn.se>

Redovisningsrådet/Övervakningspanelen:
<http://www.redovisningsrådet.se>
<http://www.redovisningsrådet.se/panel-verksam.html#>
<http://www.redovisningsrådet.se/panel-uttalanden.html>

Stockholmsbörsen;
<http://www.info@stockholmsborsen.se>

Bilaga 1.

Excel dokument, mall till insamling av fakta, kolumner med dessa data:

Ägarstruktur 2002, 2003, 2004

Bransch 2002, 2003, 2004

Räntabilitet på eget kapital 2002, 2003, 2004

Räntabilitet på totalt kapital 2002, 2003, 2004

Skuldsättningsgrad 2002, 2003, 2004

Antal anställda 2002, 2003, 2004

Omsättning 2002, 2003, 2004

Balansomslutning 2002, 2003, 2004

Börslista

Utländsklista

Anmärkningar 2002, 2003, 2004

Revisionsbyrå 2002, 2003, 2004

Bilaga 2 – Tabeller till hypotesprövning 1

Hypotes 1 Storlek

Storlek mätt i omsättning

Tabell nr 1 – Anmärkningar vs Storlek - Omsättningen

Omsättning	Antal bolag (st)	Medelvärde (MSEK)	Std. Avvikelse
2002			
Ingen anmärkning	233	7048	21248
Anmärkning	6	31381	53142
<i>Equal variances not assumed</i>			
<i>T-test: inte signifikant (0,314)</i>			
2003			
Ingen anmärkning	241	6799	20084
Anmärkning	6	32716	48059
<i>Equal variances not assumed:</i>			
<i>T-test: inte signifikant (0,244)</i>			
2004			
Ingen anmärkning	237	7607	21845
Anmärkning	12	14701	35532
<i>Equal variances not assumed</i>			
<i>T-test: inte signifikant (0,507)</i>			
2002-2004			
Ingen anmärkning	711	7150	21038
Anmärkning	24	23374	42410
<i>Equal variances not assumed:</i>			
<i>T-test: svag signifikans (0,075)</i>			

Storlek mätt i balansomslutning

Tabell nr 2 - Anmärkningar vs Storlek - Balansomslutning

Balansomslutning	Antal bolag (st)	Medelvärde (MSEK)	Std. Avvikelse
2002			
Ingen anmärkning	240	21516	121114
Anmärkning	6	24222	35168
Equal variances assumed: T-test: inte signifikant (0,957))			
2003			
Ingen anmärkning	243	15477	78846
Anmärkning	7	23490	29279
Equal variances assumed T-test: inte signifikant (0,789)			
2004			
Ingen anmärkning	240	20869	122197
Anmärkning	14	10759	22501
Equal variances assumed T-test: inte signifikant (0,758)			
2002-2004			
Ingen anmärkning	723	19272	109040
Anmärkning	27	17051	27077
Equal variances assumed: T-test: inte signifikant (0,916)			

Storlek mätt i antal anställda

Tabell nr 3 - Anmärkningar vs Storlek - Antal anställda

Antal anställda	Antal bolag (st)	Medelvärde (st)	Std. Avvikelse
2002			
Ingen anmärkning	248	5611	18770
Anmärkning	7	18922	29779
Equal variances assumed: T-test: svag signifikans (0.070)			
2003			
Ingen anmärkning	250	5453	17966
Anmärkning	6	22249	29890
Equal variances not assumed: T-test: inte signifikant (0,228)			
2004			
Ingen anmärkning	247	5576	17712
Anmärkning	14	7727	19949
Equal variances assumed: T-test: inte signifikant (0,661)			
2002-2004			
Ingen anmärkning	745	5547	18131
Anmärkning	27	13857	24876
Equal variances not assumed: T-test: svag signifikans (0,097)			

BILAGA 3 – Tabeller till hypotesprövning 2

Hypotes 2 Bransch

Tabell nr 4 – Förväntat värde i anmärkningar på variabeln bransch

Bransch	Anmärkningar			
	2002	2003	2004	2002-2004
Energi	0,1	0,1	0,2	0,3
Material	0,4	0,4	0,7	1,2
Industrivaror	1,7	1,7	303	5,4
Sällanköpsvaror	0,8	0,8	1,7	2,8
Dagligvaror	0,2	0,2	0,4	0,6
Hälsovård	0,8	0,8	1,6	2,6
Finans och fastighet	1,2	1,2	2,5	4,0
IT	1,7	1,7	3,5	5,7
Telecom	0,1	0,1	0,2	0,3

Tabell nr 5 - Anmärkning vs Bransch 2002

Bransch	Totala antal bolag	Ej anmärkt	Proportion	Anmärkta	Proportion	Fishers ex.
2002						
Energi	4	4	100%	0	0%	1,000
Material	14	14	100%	0	0%	1,000
Industrivaror	63	62	98%	1	2%	1,000
Sällanköpsvaror	32	31	97%	1	3%	0,595
Dagligvaror	7	7	100%	0	0%	1,000
Hälsovård	30	29	97%	1	3%	0,570
Finans & fastighet	47	44	94%	3	6%	0,107
IT	66	65	98%	1	2%	1,000
Telecom	4	4	100%	0	0%	1,000
Totalt	267	260		7		

Tabell nr 6 - Anmärkning vs Bransch 2003

Bransch	Totala antal bolag	Ej anmärkt	Proportion	Anmärkta	Proportion	Fishers ex.
2003						
Energi	4	4	100%	0	0%	1,000
Material	14	14	100%	0	0%	1,000
Industrivaror	63	60	95%	3	5%	0,361
Sällanköpsvaror	32	30	94%	2	6%	0,199
Dagligvaror	7	7	100%	0	0%	1,000
Hälsovård	30	29	97%	1	3%	0,570
Finans & fastighet	47	46	98%	1	2%	1,000
IT	66	66	100%	0	0%	0,199
Telecom	4	4	100%	0	0%	1,000
Totalt	267	260		7		

**Tabell nr 7 - Anmärkning vs
Bransch 2004**

Bransch	Totala antal bolag	Ej anmärkt	Proportion	Anmärkta	Proportion	Fishers ex.
2004						
Energi	4	4	100%	0	0%	1,000
Material	14	14	100%	0	0%	1,000
Industrivaror	63	60	95%	3	5%	1,000
Sällanköpsvaror	32	29	91%	3	9%	0,228
Dagligvaror	7	7	100%	0	0%	1,000
Hälsovård	30	30	100%	0	0%	0,379
Finans & fastighet	47	43	91%	4	9%	0,280
IT	66	62	94%	4	6%	0,753
Telecom	4	4	100%	0	0%	1,000
Totalt	267	253		14		

**Tabell nr 8 - Anmärkning vs
Bransch 2002-2004**

Bransch	Totala antal bolag (st)	Ej anmärkt (st)	Proportion	Anmärkta (st)	Proportion	Fishers ex.
2002-2004						
Energi	12	12	100%	0	0%	1,000
Material	42	42	100%	0	0%	0,392
Industrivaror	189	182	96%	7	4%	0,823
Sällanköpsvaror	96	90	94%	6	6%	0,133
Dagligvaror	21	21	100%	0	0%	1,000
Hälsovård	90	88	98%	2	2%	0,760
Finans & fastighet	141	133	94%	8	6%	0,130
IT	198	193	97%	5	3%	0,506
Telecom	12	12	100%	0	0%	1,000
Totalt	801	773		28		

BILAGA 4 – Tabeller till hypotesprövning 3

Hypotes 3 Revisionsbyrå

Tabell nr 9 – Förväntat värde i anmärkningar på variabeln revisionsbyrå

Revisionsbyrå	Anmärkningar			
	2002	2003	2004	2002-2004
Lindebergs G T	0,1	0,1	0,2	0,4
Ernst & Young	1,4	1,5	3,3	4,1
Öhrlings PWC	2,1	2,2	4,1	6
KPMG	1,6	1,5	3,4	1,7
Deloitte & Touche	0,7	0,7	1,6	2,1
SET revisionsbyrå	0,3	0,2	0,5	0,5
Övriga revisionsbyråer	0,3	0,2	0,3	0,4
Olika revisionsbyråer	0,5	0,5	0,6	4,8

Tabell nr 10 - Anmärkningar vs variabeln revisionsbyrå

Revisionsbyrå	Ingen anmärkning	Anmärkning	Totalt antal företag	
2002				
Övriga		27	0	17
De 4 största		223	7	230
<i>Fishers exakta test: inte signifikant (0,455)</i>				
2003				
Övriga		22	0	22
De 4 största		229	7	236
<i>Fishers exakta test: inte signifikant (0,532)</i>				
2004				
Övriga		17	1	18
De 4 största		229	13	242
<i>Fishers exakta test: inte signifikant (0,644)</i>				
2002-2004				
Övriga		66	1	67
De 4 största		681	27	708
<i>Fishers exakta test: inte signifikant (0,285)</i>				

Tabell nr 11 - Anmärkning vs Revisionsbyrå 2002

Revisionsbyrå	Totala antal bolag	Ej anmärkt	Anmärkta	Fiscers ex.
2002				
Lindebergs G T	5	5	0	1,000
Ernst & Young	52	51	1	1,000
Öhrlings PWC	76	74	2	1,000
KPMG	60	58	2	0,667
Deloitte & Touche	25	24	1	0,516
SET revisionsbyrå	10	10	0	1,000
Övriga revisionsbyråer	12	12	0	1,000
Olika revisionsbyråer	17	16	1	0,384
Totalt	257	250	7	

Tabell nr 12 - Anmärkning vs Revisionsbyrå 2003

Revisionsbyrå	Totala antal bolag	Ej anmärkt	Anmärkta	Fiscers ex.
2003				
Lindebergs G T	4	4	0	1,000
Ernst & Young	54	53	1	1,000
Öhrlings PWC	81	77	4	0,211
KPMG	57	55	2	0,652
Deloitte & Touche	27	27	0	1,000
SET revisionsbyrå	9	9	0	1,000
Övriga revisionsbyråer	9	9	0	1,000
Olika revisionsbyråer	17	17	0	1,000
Totalt	258	251	7	

Tabell nr 13 - Anmärkning vs Revisionsbyrå 2004

Revisionsbyrå	Totala antal bolag	Ej anmärkt	Anmärkta	Fiscers ex.
2004				
Lindebergs G T	4	4	0	1,000
Ernst & Young	62	59	3	1,000
Öhrlings PWC	76	72	4	1,000
KPMG	63	59	4	0,749
Deloitte & Touche	29	27	2	0,660
SET revisionsbyrå	9	9	0	1,000
Övriga revisionsbyråer	6	5	1	0,285
Olika revisionsbyråer	11	11	0	1,000
Totalt	260	246	14	

**Tabell nr 14 - Anmärkning vs
Revisionsbyrå 2002 – 2004**

Revisionsbyrå	Totalt antal bolag (st)	Ej anmärkt (st)	Anmärkta (st)	Fishers ex.
2002-2004				
Lindebergs G T	13	13	0	1,000
Ernst & Young	168	163	5	0,816
Öhrlings PWC	133	123	10	0,531
KPMG	180	172	8	0,497
Deloitte & Touche	81	78	3	1,000
SET revisionsbyrå	28	28	0	0,619
Övriga revisionsbyråer	27	26	1	1,000
Olika revisionsbyråer	45	44	1	1,000
Totalt	675	647	28	